

Verschijnt tweemaal per jaar
Nederlandse
Vereniging voor
Vlaggenkunde

Vlag! 37

Vlaggetijdschrift
Vexilla Nostra

37/295 najaar 2025

Vlag van Suriname 50 jaar

De autovlag
die verdween

Vlaggen-spagaat
op replica schepen

Colofon

Vlag! 37/295
Jaargang 59
najaar 2025
ISSN 1877-167X

Vlag! is (sinds 2009) de voortzetting van het Vlaggen tijdschrift *Vexilla Nostra* van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde. Het verschijnt twee keer per jaar.

De Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde (NVV) werd op 19 maart 1966 opgericht met als doel de mensen bijeen te brengen met een interesse voor vlaggen en vaandels, zowel Nederlandse als die in het buitenland. *Vexilla Nostra* was vanaf de start het verenigingsorgaan. De NVV is de oudste vlaggenkundige vereniging in de wereld.

Bestuur:

Davied van Berlo (voorzitter),
Marcel van Westerhoven (secretaris),
Willem van Zon (penningmeester),
Theun Okkerse (vice-voorzitter),
Jaap Groen, Amit Akbar, Marcel Sjoers (allen lid).

Vlag! wordt toegezonden aan de leden van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde. Aanmelden voor lidmaatschap van de NVV (minimaal € 30 per jaar) kan bij secretaris Marcel van Westerhoven, Willemsbos 89, 2134 EC. Hoofddorp.
Per email: secretaris@vlaggenkunde.nl.
Rekening nummer (IBAN):
NL94 INGB 0001 3234 45.

Online:

De Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde is ook te vinden op het internet.
www.vlaggenkunde.nl.

Facebook:

<https://www.facebook.com/groups/vlaggenkunde/>
en op Twitter: <https://twitter.com/vlaggenkunde>

Redactie Vlag!:

Rob Bertijn (hoofdredacteur), Jurg Blom,
Theun Okkerse (vormgeving en beeld).

Vaste medewerkers:

Filip Claessens, Hans IJbrandy, Jos Poels en Marcel van Westerhoven.

Postadres:

Antoni Gaudipark 25
4382 KD Vlissingen
email:
robbertijn@gmail.com

Grafische vormgeving:

Theun Okkerse c/o Pictoright De Overbodige Vlag

Printwerk en verzending:

RAD Dordrecht

De redactie doet er alles aan om de informatie in Vlag! zo accuraat mogelijk te doen zijn. Het NVV-bestuur en de redactie zijn niet verantwoordelijk voor eventuele fouten en (politieke) meningen in de artikelen. De artikelen vallen onder de verantwoordelijkheid van de desbetreffende auteurs.

© Het copyright van de artikelen in dit blad berust bij de auteurs. Niets uit de uitgave mag worden vervoelvoudigd, opgeslagen in een elektronisch databestand of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

© No part of this magazine may be reproduced in any form by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission of the publisher.

Omslag

Twee kinderen in Paramaribo met de nieuwe vlag van Suriname in november 1975.

Foto Nationaal Archief

Geschiedvervalsing

Als vlaggenkundigen leven we in interessante tijden. We aanschouwen hoe de geschiedenis van de Nederlandse vlag wordt vervalst. Of eigenlijk: hoe de geschiedenis van de Nederlandse Prinsenvlag verder wordt vervalst.

Extreemrechts heeft de aandacht op zich weten te vestigen door het gebruik van de oranje-wit-blaue vlag eind september op het Haagse Malieveld. Een enkeling had het embleem van de Verenigde Oost-Indische Compagnie in de witte baan staan. De oranje-wit-blaue driekleur wordt in de media steevast Prinsenvlag genoemd, omdat niemand in de gaten heeft dat dat geschiedvervalsing is.

De allereerste keer dat de kleuren van de Prinsenvlag worden beschreven, in 1630, blijkt die van "root, en weyt, blau vaendoeck" te zijn gemaakt. De vlag in die kleuren is in die periode bezig aan een opmars, ten koste van vlaggen die steevast als "orange, wyt en blau" worden omschreven. De rood-wit-blaue vlag blijft Prinsenvlag genoemd worden tot circa 1780, wanneer de Patriotten en Prinsgezinden met elkaar in conflict raken. De Prinsgezinden claimden – ten onrechte – dat de 'echte Prinsenvlag' oranje, wit en blauw was. Het zal het oranje geweest zijn dat hun afhankelijkheid aan de Oranje-stadhouders moest symboliseren.

De Patriotten hielden het op rood, wit en blauw. Toen zij eenmaal aan de macht waren, in 1796, werd de benaming 'Prinsenvlag' vervangen door de nationale, rood-wit-blaue driekleur. Na het vertrek van de Franse bezetters in 1813, en Nederland een onafhankelijk koninkrijk werd, bleef rood-wit-blaauw de nationale vlag. Om de verbondenheid met het Huis van Oranje te tonen, werd een vierde baan uitgevonden in de vorm van een oranje wimpel.

De Prinsgezinden hadden dertig jaar eerder echter een zaadje geplant waar we nu nog mee te maken hebben: dat de Prinsenvlag oranje, wit en blauw is. Rond 1900 duikt de discussie over de kleur van de bovenste baan weer op. In een poging om daaraan een einde te maken, bepaalde koningin Wilhelmina in 1937 dat rood, wit en blauw de Nederlandse vlaggenkleuren zijn.

Een jaar later, in 1938, mengt de Nationaal-Socialistische Beweging van Anton Mussert zich in de discussie. Daarvoor toonde de NSB totaal geen belangstelling voor de vlag, maar Mussert werd ineens voorstander van de Prinsenvlag in oranje, wit en blauw. In de jaren dat Nederland bezet was door nazi-Duitsland, schreef Mussert zelfs een wetsvoorstel om de Nederlandse driekleur te veranderen in oranje-wit-blaauw.

Mussert en de NSB zaaiden opnieuw een zaadje dat tachtig jaar later tot een grote boom is uitgegroeid: de Prinsenvlag wordt opnieuw als oranje-wit-blaauw betiteld en heeft een groot fout-stempel. Niet door de gebruikers zelf, die er trots op zijn ermee te provoceren. Dat zij er dan ook nog een VOC-logo in zetten en daarmee, bedoeld of onbedoeld, geschiedvervalsing plegen, is een zorg voor vlaggenkundigen. Het is een taak voor vexillologen om te voorkomen dat alles wat er wordt geschreven en gezegd over de Prinsenvlag – en er wordt heel wat onzin verteld – zonder kritische blik wordt aangenomen.

Jos Poels, oud-hoofdredacteur

Dit was de laatste redactioneel die ik voor Vlag! van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde heb geschreven. Rob Bertijn neemt het stokje over als hoofdredacteur. Ik blijf wel aan het blad verbonden als medewerker en blijf hoofdredacteur van het Britse vlaggen tijdschrift *Flagmaster* van The Flag Institute.

Najaarsnummer Vlag! In april 2026 verschijnt Vlag! 38. Daarin is nog ruimte voor bijdragen. De Vlag!-redactie nodigt u uit om uw vlaggenkundig onderzoek op te schrijven en voor plaatsing in dit blad aan te bieden. Bijdragen voor dat voorjaarsnummer dienen uiterlijk 1 maart 2026 bij de redactie (robbertijn@gmail.com) binnen te zijn. U kunt ook met de redactie contact opnemen voor onderwerpen die u kunt onderzoeken en tot een verhaal in Vlag! kunnen leiden.

4 De vlag uit voor...

In de nieuwsrubriek kijkt JOS POELS naar enkele nieuwe vlaggen, zoals die van de Deense loodsdienst en de nieuwe soevereine ministaat van de Bektashi-Orde in Albanië. Ook de terugkeer van Syrië naar zijn oude vlag komt aan de orde.

19 Een in onbruik geraakte vlag

Door de aankoop van een ministers-autovlag op Marktplaats begon voor MARCEL SJOERS een zoektocht naar de opmerkelijke geschiedenis van de Nederlandse ministersvlaggen.

6 50 jaar Surinaamse vlag

Bij de onafhankelijkheid van Suriname op 25 november 1975 werd de nieuwe nationale vlag ingevoerd. Het was de opvolger van de witte sterrenvlag met ellips uit 1959, maar de Surinaamse vlaggeschiedenis gaat verder terug. ROB BERTIJN dook in de geschiedenis.

22 De groene vlag

In het tweede deel van zijn serie over éénkleurige vlaggen neemt JURG BLOM de kleur groen onder de loep.

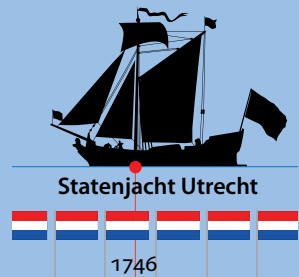
15 Seinen uit het bestuur

Voorzitter DAVIED VAN BERLO gaat in op het recente vlaggebruik (waaronder de Nederlandse driekleur) door ultrarechtse groeperingen, die daar een heel andere betekenis aan geven dan de meeste Nederlanders.

24 Vlaggen-spagaat

THEUN OKKERSE kijkt hoe het staat met het vlaggebruik op replica's van historische schepen. Vaak worden er vlaggen gebruikt die in de tijd dat de originele schepen rondvoeren nog helemaal niet bestonden.

16 Het Museumstuk

JOS POELS kwam in de collectie van het Wereldmuseum in Amsterdam een nooit in gebruik genomen vlag van Suriname uit 1959 tegen.

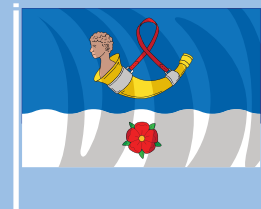

30 Uithoorn

De gemeente Uithoorn heeft sinds 29 juni 2023 een nieuwe vlag, die hetzelfde beeld vertoont als het in 2020 verleende wapen. MARCEL VAN WESTERHOVEN licht beide toe.

31 Hijsen of niet?

De vlag van Uithoorn onder de loep gelegd door drie vlaggenkundigen.

18 Foutieve autovlag

JAN SIMONS vroeg zich in het vorige nummer al af hoe het kon dat prins Hendrik's autovlaggetje op zijn Minerva een fout wapenbeeld vertoont. Zijn reconstructie over hoe dit zo kon gebeuren in dit deel 2.

32 Afgevlagd

Als het is gelukt de verenigingsvlag op de locatie uit te steken of hijsen geeft dat de bijeenkomsten glans. Vlaggenliefhebbers zien een vlag het liefst in haar element.

De vlag uit voor...

Met bijdragen van Jos Poels

Vlaggenieuws uit de hele wereld

Syrië Met de ondertekening van de Constitutionele Verklaring door de interim-president Ahmed al-Sharaa op 13 maart 2025 heeft de

Syrische Arabische Republiek de vlag officieel vastgesteld, die reeds sinds 8 december 2024 in gebruik was na de val van het regime van president Bashar al-Assad. De Constitutionele Verklaring doet dienst als een grondwet voor een overgangperiode van

vijf jaar, lopend tot 2030.

De vlag wordt in artikel 6 omschreven als: *“De Syrische vlag heeft de volgende vorm:*

De vlag is rechthoekig, waarbij de lengte gelijk is aan tweederde van de breedte. Zij bestaat uit drie gelijke horizontale banen: groen boven, wit in het midden en zwart onder.

In het midden van de vlag, in het witte vlak, staan drie rode sterren.”

De nu ingevoerde vlag is identiek aan de vlag die Syrië voerde in de periode 1930–1958.

Na de installatie van de nieuwe Syrische interim-regering op 29 maart 2025 werd de nieuwe vlag op 25 april gehesen bij de Verenigde Naties in New York. Enkele Syrische ambassades wereldwijd voerden de vlag al sinds de inname van Damascus door rebellen in december 2024. Ondanks het feit dat de voormalige vlaggen van het regime-Assad toen massaal werden vernietigd, bleef deze vlag formeel (de jure) de nationale vlag, aangezien een rechtsgrondslag voor de invoering van de vlag door de interim-regering ontbrak. Met de inwerkingtreding van de Constitutionele Verklaring is deze lacune opgeheven. (JP)

Soevereine Staat van de Bektashi-Orde Albanië is voornemens in de hoofdstad Tirana de Soevereine Staat van de Bektashi-Orde te vestigen. Deze staat zal worden ingericht naar het model van

Vaticaanstad en een oppervlakte beslaan ter grootte van circa twintig voetbalvelden. Het verrassende plan werd onthuld door de Albanese minister-president Edi Rama tijdens de Algemene Vergadering van de Verenigde

Naties op 21 september 2024 in New York.

De Bektashi-orde is een islamitische, sjjiitische soefi-orde. De nieuwe onafhankelijke staat, op het terrein van het huidige Wereldhoofdkwartier van de Bektashi in Tirana, zal worden gegrondvest op de beginselen van gematigdheid, tolerantie en vreedzaam samenleven. De microstaat zal een oppervlakte van ongeveer elf hectare beslaan, hetgeen neerkomt op een kwart van de oppervlakte van Vaticaanstad.

Ten aanzien van de toekomstige vlag van de nieuwe enclave-staat zijn nog geen officiële mededelingen gedaan. Vermoedelijk zal de vlag worden overgenomen die thans bij het Wereldhoofdkwartier wordt

gevoerd. Deze vlag vertoont een groen veld – symbool voor de islam – met in het midden een witte, twaalfpuntige stenen amulet. Deze amulet symboliseert de onderwerping aan God en de toewijding en devotie aan de Bektashiyya. Het werd uitsluitend gedragen door leden van de hogere geestelijkheid van de orde. Onder de amulet bevindt zich een witte gevlechte krans.

Het plan van minister-president Rama behoeft nog goedkeuring door het Albanese parlement. Voor de verwezenlijking ervan zal een grondwetswijziging noodzakelijk zijn. (JP)

Noordoostelijke Staat van Somalië De regering van

Somalië heeft op 1 juli 2025 Noordoostelijke Staat van Somalië opgeno-

men als haar zesde federale staat. De nieuwe staat is een samenvoeging van SSC-Khatumo (de regio's Sool, Sanaag en Cayn, vandaar de afkorting SSC) en Maakhir, in het oostelijkste deel van Somaliland, dat zich in 1991

afsplijste van Somalië. Noordoost Somalië is dus een afsplitsing van een afsplitsing, die teruggaat naar Somalië.

De vlag van de nieuwe staat is vastgelegd in artikel 6 van de nieuwe Grondwet: *“De vlag van de Noordoostelijke Staat, zoals weergegeven in Bijlage Eén, is een rechthoek met aan de linkerkant een witte driehoek, waarin zich een paard bevindt met daarop een Dervish-held; de bovenste baan is lichtblauw met in het midden een witte vijfpuntige ster met gelijke armen; de onderste baan is lichtgroen.”*

De vlag in die bijlage is hierbij afgebeeld. Het is een combinatie van de vlaggen van SSC-Khatumo en Maakhir. De vlag van SSC-Khatumo leverde de witte driehoek met de ruiter. Die werd al in 2012 aangenomen, toen het gebied een eigen regering instelde. Het ontwerp kwam voort uit een prijsvraag die werd gewonnen door mevrouw Rooda Hassan Ali aw Yusuf. Over de betekenis van haar ruiter zei zij: *“De Khatumo-vlag toont een Dervish die de nationaliteit en de eenheid van de Somalische natie bewaakt.”*

De groene kleur van de nieuwe vlag komt uit de vlag van Maakhir, die enkele jaren geleden in zwang kwam. Groen zou symbool staan voor vruchtbaarheid, land en hoop op welvaart. (JP)

Guanajuato De in Centraal-Mexico gelegen deelstaat Guanajuato heeft op 16 november 2023 een vlag vastgesteld. De vaststelling vond plaats een half jaar nadat Mexico in mei van dat jaar in de grondwet had verankerd dat de deelstaten eigen symbolen mogen voeren, en in het jaar dat de staat twee eeuwen bestond.

De nieuwe vlag is wit met in het midden het wapen. Om de gehele

vlag heen is een goudgele rand aangebracht, omlind in wit en met naar binnen afgeronde hoeken. In de wet die het wapen, de vlag en het volkslied vaststelde, is opgenomen dat regeringsinstellingen hun

naam op de vlag mogen zetten “wanneer dit bijdraagt aan de verspreiding van genoemd officieel symbool en het exemplaar voldoet aan de bepalingen van deze wet”.

Rechtspersonen mogen hun naam of handelsnaam op de vlag zetten na toestemming van de staat. De vlag mag niet worden gebruikt ter bevordering van de commercialisering of verkoop van goederen of diensten.

De witte kleur symboliseert vrede, vrijheid en harmonie, terwijl het goud de mijnrijksdom van de regio vertegenwoordigt.

Het wapen werd in 1741 door Filips V aan de stad Guanajuato, de hoofdstad van de staat, verleend en toont op een gouden veld de afbeelding van het Heilig Geloof, voorgesteld als een geblinddoekte vrouw die in haar rechterhand een kelk en een hostie houdt en in haar linkerhand een Latijns kruis en een lauwerkrans. Het wapen wordt omgeven door ornamentale elementen en bekroond met een open koningskroon. (JP)

Haida Natie Met de inwerkingtreding van de federale Canadese “Act respecting the recognition of the Haida Nation and the Council of the Haida Nation” op 7 november 2024, wordt de vlag van deze First Nation officieel erkend en gerespecteerd.

De Haida Natie is gevestigd op het eiland Haida Gwaii – vroeger bekend als Queen Charlotte-Eilanden – aan de westkust van de Canadese provincie Brits Columbia. Met de koninklijke goedkeuring van de wet

wordt de Haida Natie onder federaal recht erkend. De erkenning houdt in dat de Haida Natie het recht heeft zichzelf te besturen en beslissingen te nemen volgens de eigen levenswijze.

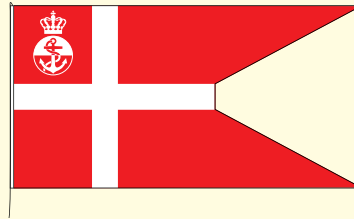
De Raad van de Haida Natie werd al in 1974 opgericht. In 2003 werd een grondwet aangenomen, hetzelfde jaar waarin de vlag van de First Nation officieel werd vastgesteld en voor het eerst gehesen bij het kantoor van de Haida Natie in G̱aw Tlagée Old Massett. Toch is het gebruik van de vlag al vóór 2003 gedocumenteerd.

De rode vlag toont in wit een ontwerp van G̱uud San Glans Robert Davidson, bestaande uit een raaf en een adelaar, omringd door afbeeldingen van kinderen. Het ontwerp werd oorspronkelijk gemaakt voor de Children of the Good People-potlatch (ceremoniële feestmaaltijd) in 1981. Later datzelfde jaar stemde G̱uud San Glans ermee in dat de Haida Nation het ontwerp zou aannemen als logo en vlag. (JP)

Denemarken De 24 Deense loodsvaartuigen zijn sinds 2024 te herkennen aan de splitvlag, met in de linkerbovenhoek het embleem van DanPilot, zoals de loodsdienst sinds de privatisering in mei 2013 heet.

Denemarken heeft sinds het midden van de negentiende eeuw een

traditie waarbij vaartuigen in dienst van de overheid een splitvlag met het embleem van de dienst mogen voeren. Er zijn ook enkele Deense zeil- en roeiverenigingen die dergelijke verrijkte splitvlaggen mogen gebruiken.

Deense loodsvaartuigen mochten vanaf september 1918, toen de dienst nog onderdeel van de Marine was, een splitvlag voeren met een gekroond anker erop.

Dat recht verviel bij de verzelfstandiging van de dienst in 2013. Het zelfstandig openbaar bedrijf DanPilot kreeg een eigen Raad van Bestuur en een onafhankelijke bedrijfsvoering, maar bleef eigendom van de staat.

Dit laatste is de reden dat de DanPilot-vaartuigen (weer) de gespleten Deense vlag met het logo van de dienst mogen voeren. Het logo is een moderne uitvoering van het in 1918 toegekende embleem. (JP)

Engeland In het normaal gesproken weinig vlaggende Engeland waren afgelopen zomer ineens overal in het openbaar Engelse vlaggen te zien aan lantaarnpalen, bruggen en viaducten. De bron van de actie is niet te achterhalen, maar algemeen wordt aangenomen dat die uit de radicaal-rechtse hoek komt, om aan te geven dat Engeland trots op zichzelf moet zijn.

De Engelse vlag moet niet worden verward met de Britse Unievlag. De Engelse vlag is wit met een rood recht kruis: het Sint-Joriskruis (Saint George's Cross). Normaal gesproken

wordt deze vlag uitgestoken als Engeland meedoet aan het wereld- of Europees voetbaltoernooi. In sommige kringen in Engeland is deze vlag negatief beladen en wordt ze geassocieerd met rechts-radicalisme. De nieuwe ‘vlaggenrage’ is alleen in Engeland te zien, niet in Wales, Schotland of Noord-Ierland.

Engeland heeft te maken met een grote toestroom van ‘bootmensen’, waarmee vluchtelingen en economische migranten worden bedoeld die met overvolle en gammele bootjes en voor veel geld illegaal het Kanaal oversteken. In afwachting van hun asielaanvraag worden ze onder meer in hotels gehuisvest. De kosten daarvoor worden door de belastingbetaler gedragen. Nadat een Engelse rechter had geoordeeld dat een van die hotels moest sluiten, werd bij meerdere hotels geprotesteerd. Als een vorm van overwinning verschenen toen ook de Engelse vlaggen. (JP)

Chaotische toestanden rond de keuze van de vlag van Suriname

Enkele dagen voordat Suriname op 25 november 1975 – vijftig jaar geleden – de Nederlandse vlag streek, werden de politici het eens over de onafhankelijkheidsvlag. De keuze verliep erg chaotisch, net als destijds bij de in 1959 gekozen vlag. Archiefstukken en kranten vertellen hoe het eraan toeging en hoe Suriname aan zijn vlaggen kwam.

Door ROB BERTIJN

Het gebied in Zuid-Amerika dat we nu als Suriname kennen, werd vanaf 1650 door de Engelsen gekoloniseerd en in 1667 door Zeeuwen veroverd. Toen de Zeeuwen met de plantages geen winst wisten te boeken werd de kolonie in 1682 aan de West-Indische Compagnie (WIC) verkocht.

Tot diep in de twintigste eeuw moest de kolonie (vanaf 1954 een 'land' binnen het Koninkrijk der Nederlanden) het zonder eigen vlag stellen.

Tot aan 1792 werd Suriname bestuurd door de WIC, waardoor de vlag van deze handelsmaatschappij in gebruik was: de rood-wit-blauwe vlag van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden met het WIC-logo op de witte baan, die overigens uitsluitend op zee gebruikt werd en niet aan land. Met de opheffing van de WIC in 1792 werd de maatschappijvlag vervangen door de Nederlandse driekleur, die zowel op zee als op land gebruikt kon worden.

Tijdens de Franse bezetting van Nederland (1794-1813) werd Suriname bestuurd door de Britten. Na teruggave in 1816 werd het land een kolonie van het nieuwgevormde Koninkrijk der Nederlanden. Net als bij de andere Nederlandse koloniën, zoals de Nederlandse Antillen en Nederlands-Indië, was er van een eigen vlag geen sprake: alleen de Nederlandse vlag was in gebruik.

Zo schreef het *Soerabajasch Handelsblad* op 9 januari 1942 (twee maanden voor de Japanse inval) in een artikel over vlaggen, het volgen-de: *“Evenals bij Nederland hebben de Portugeesche koloniën geen eigen vlag. (...) Onze nationale driekleuren en ons Rijkswapen zijn de Rijkseenheidssymbolen voor het geheele Koninkrijk der Nederlanden, dat omvat het grondgebied van Nederland, Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao”*.

1946 - Voorspel

Dat nationalistische gevoelens in de koloniën na de Tweede Wereldoorlog toenemen is met het op 17 augustus 1945 uitroepen van de Republiek Indonesië evident. Hoewel heel wat minder rigoureuze, begint het bij sommigen in Suriname ook te kriebelen, blijkt wel uit krantenberichten van begin 1946. In verslagen over een bijeenkomst in Theater Bellevue in Paramaribo, waar tien kandidaat-Statelieden zich voorstellen.

De derde spreker, Emile de la Fuente, hield volgens het dagblad *De*

De vlag van Suriname 1975 - heden

Het wapen van Suriname 1959 - heden

West van 28 januari 1946 een “...warm pleidooi voor een Surinaamsche vlag”, maar vermeldt verder geen details.

Dat doet wel dagblad *De Surinamer* van 29 januari, die De la Fuente citeert: *“Moeten we in de toekomst een eigen vlag hebben: Wie maakt een ontwerp voor een Surinaamsche vlag?”* Tussen haakjes voegt de verslaggever hieraan toe: *“(Geen enkel teeken van goedkeuring. De meesten vonden het beter de Nederlandsche vlag te handhaven!)”*

Dagblad *Amigoe di Curaçao* vermeldt op 2 februari nog wat meer bijzonderheden: *“Op een propagandavergadering van de kiezersgroep “Nationale Opbloei” in Suriname, hield de kandidaat Emile de la Fuente een*

Onafhankelijkheidsviering
Suriname in Amsterdamse
Bijlmermeer 24 op 25 november
1975, 24.00 uur.

sterk nationalistische redevoering, waarin hij tevens vroeg om een eigen vlag voor Suriname, naast het eigen wapen en volkslied dat men reeds heeft. De heer Wim Bos Verschuur, eveneens kandidaat, zeide dat de Surinaamse Arbeiders Centrale, waarvan hij voorzitter is, een prijsvraag zal uitschrijven voor het ontwerpen van een Surinaamse vlag, waaraan door personen van 21 tot 23 jaar kan worden deelgenomen." Het dagblad voegt daaraan toe: "Waarom deze leeftijds grenzen gesteld werden zeide hij niet."

De eerder geciteerde verslaggever van *De Surinamer* had het voor wat de leeftijd betreft, kennelijk anders begrepen: "De heer Bos Verschuur beloofde een flinke bijdrage om een Surinaamsche vlag te ontwerpen. Alleen jongelieden beneden 22 jaar mogen daaraan deelnemen", om eraan toe te voegen: "Ondanks deze belofte werd geen enkel applaus gehoord!" Hoe ging dit verder? Het enige antwoord is: "niet", want hoewel beide kandidaten in de Staten van Suriname worden gekozen, is er van het voorstel en/of prijsvraag nooit meer iets vernomen.

Eerste poging: 1952-1953

Vanaf 1948 wordt ondertussen een eerste aanzet gegeven tot het ontwerpen van een *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*, waarmee de gelijkwaardigheid van de verschillende delen van het Koninkrijk (Nederland, Suriname en de Nederlandse Antillen) haar beslag moest krijgen.

Terwijl de onderhandelingen tussen de drie rijksoverheden nog gaande zijn, komt er weer beweging in de vlaggenkwestie. Dagblad *De Surinamer* meldt op 12 augustus 1952 het volgende: "De Staten van Suriname hebben in overleg met de Regeringsraad de wenselijkheid uitgesproken een eigen wapen, vlag en volkslied vast te stellen. In verband hiermede is door de Regering een prijsvraag uitgeschreven voor een ontwerp van een vlag en wapen van Suriname en de tekst van een volkslied. (...) Eenieder wordt in de gelegenheid gesteld zijn inzendingen voor 1 maart 1953 in te sturen bij de voorzitter van de diverse commissies. De inzendingen zullen worden getoetst aan de nationale, artistieke en historische waarde. Aan de bekroonde inzendingen zal vanwege de Landsregering een oorkonde worden uitgereikt en een geldelijke beloning van f 500,-".

De commissie voor de vlag bestaat uit missionaris frater Richard Abbenhuis en de politici Huerta Bergen, Jagesan Kaulesar Sukul en Paul Kolader.

1 maart 1953 ligt al drie maanden in het verleden, wanneer *De Surinamer* op 10 juli weet te melden dat die avond de Staten bijeen zullen komen om tot "de vaststelling te komen van vlag en wapen van Suriname".

Op 14 juli kan het dagblad melden dat de regering er (nog) niet uitgekomen is. Dat blijkt ook uit een brief van 22 juli van Johan Ferrier, over-

Johan Ferrier (1910-2010) in 1955

koepelend voorzitter van de drie commissies, aan gouverneur Jan Klaasesz., waarin hij aangaande het volkslied meldt dat "na grondige bestudering van de 24 geldige inzendingen (...) geen dezer inzendingen voor bekroning in aanmerking komt". Beslissingen voor vlag en wapen waren nog niet genomen, wél kon Ferrier melden dat daar respectievelijk 82 en 44 "geldige inzendingen" voor waren binnengekomen en dat de stukken waren doorgestuurd naar de

Regeringsraad, "die zal beslissen wat ze (sic) verder doen zal."

Dat vervolgens ook de ontwerpen voor vlag en wapen worden afgeschoten, blijkt op 1 september, als *De Surinamer* onder de kop "Nog geen vlag, wapen en volkslied", het volgende meldt: "In de Statenvergadering van gisteravond deed de Voorzitter mededeling van een ingekomen stuk, waarin de Landsregering aan de Staten mededeelt, dat ook zij geen van de inzendingen voor een vlag, wapen en volkslied kan bekronen".

Tweede poging: 1954

Na de deceptie van 1953 blijft het stil rond het onderwerp. Wat wél vordert, zijn de besprekingen voor het *Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden*, waarvan de ontwerp tekst in de eerste maanden van 1954 gereedkomt, gevolgd door de indiening op 24 juni. De ondertekening wordt gepland voor 28 oktober, de officiële en plechtige ondertekening door koningin Juliana (in de Ridderzaal) op 15 december en inwerking-treding op 29 december.

Dit alles zorgt ervoor dat de wens voor een Surinaamse vlag in 1954 in de herkansing gaat. Mocht het de bedoeling zijn geweest om vóór de ondertekening door de koningin op 15 december een eigen vlag te hebben, kwam men echter pas rijkelijk laat op gang.

WIC-tijd Paramaribo: 'Gezicht op de stad Paramaribo en het Fort Zeelandia' aquarel door Frederik Jägerschiöld, 1772. (Collectie Rijksmuseum, NG-1980-2-A)

> Paramaribo vanuit de lucht. Foto Ian Mackenzie

1954 Vlagontwerp met rad: eerste ontwerp van het Comité "Eigen Vlag" (reconstructie)

1954 Vlagontwerp van het "Comité Surinaamse Vlag" met oranje baan (reconstructie)

Op 19 november 1954, dus minder dan een maand voor de plechtige ondertekening, weet het *Algemeen Handelsblad* te melden dat er in Suriname een comité gevormd is, onder de naam "Eigen Vlag". Volgens de kranten is "...het comité (...) voornemens reclame te maken voor een vlag, welke -naar men hoopt- bij de plechtige afkondiging van het Statuut algemene aanvaarding zal krijgen. In deze

Surinaamse vlag is het rood-wit-blauw behouden, doch er is over de banen van het rood en het wit aan de zijde van de vlaggemast een groene rechtehoek aangebracht waarop (in geel) een rad met zeven spaken. Met dit rad willen symboliseren niet alleen de vooruitgang, maar ook de gelijkwaardigheid en verbondenheid van de verschillende bevolkingsgroepen en de districten (7 in getal)."

Op 27 november schrijft *Amigoe di Curaçao* onder de kop "Niets bekend van eigen Surinaamse vlag" dat de berichtgeving in het *Algemeen Handelsblad* voorbarig lijkt te zijn: "...dat er sprake zou zijn van een ontwerp en dat gesuggereerd wordt dat dit ontwerp aanvaard is in Suriname. Bedoeld ontwerp is in Suriname zelfs niet eens bekend." *Amigoe di Curaçao* citeert vervolgens dagblad *Het Nieuws*, die het "bedoeld ontwerp niet origineel [vindt] en de berichtgeving hierover een beetje een rare geschiedenis".

Een week later, op 4 december, krijgt het bericht nog een vervolg. Onder de titel "Vlagge-incident" meldt *Amigoe di Curaçao* dat er in het vlagcomité onenigheid is ontstaan: "De heer J. Lemmer gaf te kennen zich niet beschikbaar te hebben gesteld en zijn eigen pogingen voor deze zaak te zullen voortzetten. Ook over het feit of de heer J. Mungra al of niet tot het comité behoort raakten de redactie van "Nieuw Suriname" en de heer F. de Rooy in een pennestrijd".

Ondanks deze enigszins chaotische geschiedenis, ploegt het vlagcomité onder leiding van Fernand de Rooy voort, wat blijkt uit een brief aan de gouverneur, de Landsregering, de Staten, de districts-commissarissen plus "de pers en de radio", waarbij het gele rad met zeven spaken op het groene vlak plotseling vervangen is door een aardbol. Het veld (of kant) op de rood-wit-blauwe vlag wordt in de brief omschreven als "fris groen" waarop in "helder geel een cirkel [wordt] aangebracht, waarbinnen eveneens in helder geel een deel van de aardbol in vlakke vorm wordt afgetekend, waarop de werelddelen Zuid- en Noord-Amerika geheel voorkomen en de werelddelen Afrika, Europa en Azië gedeeltelijk te zien zijn, met dien verstande dat Suriname vrijwel in het midden van de cirkel komt te liggen en van Suriname uit eveneens in geel vier banen lopen naar Afrika, Europa, Midden- en Zuid-Azië."

In de brief volgt vervolgens een uitleg, waaruit blijkt dat de kleur groen Suriname symboliseert en "dat met de gele cirkel, omvattende een deel van de aardbol wordt weergegeven de eenheid en voortgaande ontwikkeling, waarbij alle bevolkingsgroepen welke in aanzienlijke mate hun oorsprong hebben gehad in verschillende werelddelen worden omvat."

Dagblad *Het Nieuws* kan er niet enthousiast over worden en schrijft op 10

december (vijf dagen voor de officiële plechtigheid in de Ridderzaal in Den Haag) onder de kop "Veel te omslachtig": "Wij hebben als bezwaar tegen dit ontwerp dat het veel te ingewikkeld is om zonder onoverkomelijke bezwaren gemaakt te worden. Hoe moet de wereldbol, waarop Suriname te zien moet zijn, vervaardigd worden? Het wordt een ingewikkeld patroon dat meer dan oppervlakkige kennis van handwerken vereist om een dergelijke vlag in elkaar te zetten".

De met onmin uit het vlagcomité gestapte Jacques Lemmer en Johannes Mungra hadden inmiddels een eigen comité samengesteld (het Comité Surinaamse Vlag) en hoewel duidelijk niet meer op tijd voor de inmiddels verstreken 15de december, komt men met een eigen vlagontwerp middels een communiqué op 17 december, dat op de 18de besproken wordt in *Het Nieuws*. De krant weet te melden dat het om een horizontale banenvlag gaat in de kleuren rood-zwart-groen, met langs de mastzijde een oranje baan. De duiding volgens het comité is als volgt: "Rood – strijd, zwart – symbool voor de Tropenbevolking, groen – hoop, tevens de populairste landskleur. Oranje is de trouw aan het Huis van Oranje".

Volgens *Het Nieuws* is "[d]it ontwerp (...) zeer zeker eenvoudig te maken, een voorwaarde die volgens ons ontbrak aan [het] ontwerp van het comité onder voorzitterschap van de Hr. F. de Rooy. De gekozen kleuren evenwel vormen geen fraai geheel. Drie harde kleuren waarvan het zwart en groen naast elkaar somber aandoen."

Alle inspanningen ten spijt: het mag niet baten, geen van de vlagontwerpen komt verder dan de tekentafel en de comités lijken een stille dood te sterven.

Derde poging: 1958-1959

Op 25 maart 1958, drieënhalf jaar later, informeert het Amerikaanse Museum of People and Places, affiliated with The International War-Flag Museum in New Haven, Connecticut, bij de directeur van het Surinaamse kabinet of het tot de mogelijkheden behoort een Surinaamse vlag voor de collectie te bekommen ("...regardless of size or condition, so that your nice country can be represented here also.").

Victor de Miranda

Frank Essed

Eva Essed-Fruin

Lou Lichtveld

Noni Verwey-Lichtveld

Of deze vraag als een soort wake-up call fungeerde, zullen we waarschijnlijk nooit weten. Feit is echter dat met het aantreden van het kabinet-Emanuel op 1 juli 1958 in de regeringsverklaring het volgende stond te lezen: "De regering stelt zich voor op korte termijn de nodige ontwerp-landsverordeningen in te dienen, teneinde een Surinaamse vlag, het Surinaamse wapen en de nationale hymne wettelijke grondslag te geven."

En inderdaad: op 14 oktober, drie maanden later dus, melden de kranten plotsklaps dat Suriname een eigen vlag krijgt, het *Algemeen Handelsblad* met de kop "Suriname wil een eigen vlag" en het *Algemeen Dagblad* met het stilliger "Suriname krijgt eigen vlag".

Beide ultrakorte berichten hebben dezelfde ANP-tekst: "De Surinaamse regering zal binnenkort aan de Staten het ontwerp aanbieden voor een Surinaamse vlag en een Surinaams wapen. Het ontwerp voor de vlag zal zijn rood-wit-blauw, met in het midden een groene ruit waarin een ster."

Dagblad *Het Nieuws* vermeldt op dezelfde dag meer details: "Het bericht dat gisteren door het ANP uit Curaçao is gepubliceerd inzake de Surinaamse vlag, is zeer voorbarig. De bevoegde instanties hebben nog geen voorstel over een vlag ontvangen. Wel is er met ambtenaren van gedachten gewisseld over de kwestie van protocol en daarbij is de vraag gesteld of men in Suriname twee vlaggen moet voeren, indien de Surinaamse vlag toch reeds hoofdzakelijk Rood-Wit-Blauw zou zijn, met een figuur bijvoorbeeld een ster, erin verwerkt. Kennelijk is een antwoord op een desbetreffende vraag in de JPF-club [het clubhuis van de Surinaamse gemeenschap op Curaçao, red.] verkeerd begrepen.

Naar aanleiding van het RVD-bericht betreffende de Surinaamse vlag werd het ANP nader uit Willemstad medegedeeld dat het ontwerp waarvan de heer Emanuel [Severinus Emanuel, premier van Suriname, red.] sprak, het ontwerp is van de heer Lou Lichtveld. De heer Emanuel voegde hieraan toe dat hij dit het beste ontwerp vond. Evenwel moesten alle bevoegde instantiën terzake nog worden geraadpleegd."

Het Nieuws houdt de vinger aan de pols. Tijdens Emanuel's' verblijf op Curaçao vanwege een diplomaten-conferentie, is er op 19 oktober ook tijd voor een bezoek aan de JPF-club in Willemstad, waar de premier een toespraak houdt en "zeer vele vragen" beantwoordt. "Volgens de Premier (...) zal het ontwerp voor een Surinaamse Vlag en Wapen spoedig gereed zijn en aan de Staten worden aangeboden. De Vlag zal zijn: Rood-Wit-Blauw met groene ruit in het Midden waarin een witte ster zal zijn aangebracht."

Om niet nader gespecificeerde redenen sneuvelt ook dit ontwerp, eind 1958/begin 1959. Het zal kort hierna zijn geweest dat er twee proefexemplaren van een rood-wit-blauwe vlag werden gemaakt met het "oude" wapen van Suriname, dat echter nooit officieel als zodanig was vastgesteld (zie *Het Museumstuk* op de pagina's 16-17). Op 13 januari 1959 schrijft *Amigoe di Curaçao*: "Vernomen wordt dat de officiële nationale vlag van Suriname er zal uitzien als de Nederlandse vlag met in het midden een ovaal wapen. Hierin is links een scheepje afgebeeld, rechts een palmboom en

1958 Vlagontwerp met de ruit en ster uit het wapen (reconstructie)

Begin 1959 Het eerste vlagontwerp van Lou Lichtveld met het nieuwe staatswapen (reconstructie)

in het midden een gouden sterretje. (...) Het scheepje is een zeilboot uit het koloniale tijdperk en bekend van het [onofficiële, red.] Surinaamse wapen en de Surinaamse postzegels. De ontwerper is Albert Helman." [Albert Helman was de schrijversnaam van Lou Lichtveld, red.].

Dit nieuwe ontwerp komt ook ter sprake in een brief van de Gevolmachtigd Minister van Suriname, Raymond Pos aan de Minister van Zaken Overzee, Gerard Helders, waarin hij stelt dat de Surinaamse regering het voornemen heeft om een vlag en een nieuw wapen in te voeren: "Met betrekking tot deze vlag gaat Haar voorkeur uit naar de Nederlandse vlag, waarin het nieuwe wapen is aangebracht". Daar hier als basis de Koninkrijksvlag wordt gebruikt, vraagt Pos zijn collega vervolgens of er toestemming van de Rijksregering nodig is voor het invoeren van een dergelijke vlag, "alsmede de richtlijnen, protocolaire voorschriften (...) wanneer de nieuwe Surinaamse vlag zal zijn vastgesteld, ten opzichte daarvan en van de Rijksvlag."

Helders vraagt her en der advies en in de weken hierna wordt Pos overspoeld met ambtsberichten, vlag-etiquette, protocollen en regels omtrent gebruik en misbruik van de Nederlandse vlag van diverse ministeries en de Hoge Raad van Adel, dat de regering adviseert over vlaggenvraagstukken.

Binnen de Staten van Suriname was er ook kritiek: één van de leden was "...minder optimistisch over het gemakkelijk omtoveren van een Rijksvlag in een vlag voor het Rijksdeel Suriname", terwijl een ander liet weten "het fraaier te vinden" als het wapen (in de vlag) "de rode en de blauwe baan niet zou raken."

Of men door het woud aan voorschriften en het gebrek aan consensus in de Staten, de moed verloor om de Nederlandse vlag als canvas voor het Surinaamse wapen te gebruiken, is tijdens mijn onderzoek niet duidelijk geworden, maar feit is dat men in de loop van 1959 afstand nam van het vlag-ontwerp. Desalniettemin lijkt het erop dat Lichtveld vervolgens opnieuw met een dergelijke oplossing kwam (zoals we hierna zullen zien), getuige de op schrift gestelde herinneringen aan deze periode van Eva Essed-Fruin, de vrouw van Frank Essed, minister van Opbouw in het kabinet Emanuels.

Eerste vlag: 1959

Zoals we eerder zagen, strandden eerdere pogingen om tot een vlag te komen als het tegengat, dit keer echter pakte men door. Onverwachte wendingen zorgden evenwel voor de nodige moeilijkheden.

Dagblad *Nieuw-Suriname* wijdt op 10 oktober een uitgebreid artikel aan het nieuwe wapen, met de verschillende *do's and don'ts* waaraan het dient te voldoen, waarbij Lou Lichtveld, die de opdracht hiervoor kreeg, uitgebreid aan het woord komt om zijn visie toe te lichten.

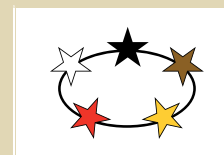
De nieuw te ontwerpen vlag echter, moet het doen met slechts één zin: "Voor wat de vlag en het volkslied betreft, hoopt de Regering binnen niet al te lange tijd met voorstellen te komen." Wat het artikel niet meldt, is dat die ontwerp-opdracht óók aan Lichtveld was gegund.

In de Surinaamse media komt het vlagontwerp van Lichtveld nergens aan de orde. En hoewel er dus eerder sprake was van het (nieuwe en eerste officiële) Surinaamse wapen op de witte baan van de Nederlandse vlag, kon ook het nieuwe ontwerp van Lichtveld op weinig enthousiasme rekenen, want opnieuw gebruikte hij de Nederlandse vlag als basis, maar nu met in de witte baan de vijfpuntige gouden ster uit het hartschild van het door hem ontworpen wapen.

Volgens Eva Essed-Fruin, zei Lichtveld over het ontwerp dat het

1959 Het tweede vlagontwerp van Lou Lichtveld (reconstructie)

1959 Het vlagontwerp Van Noni Verwey-Lichtveld

Archiefmap met het ontwerp van Noni Verwey-Lichtveld uit 1959.

Koningin Juliana en minister Pos tonen de nieuwe Surinaamse vlag in Paleis Soestdijk op 15 december 1959. (Foto: Ben van Meerendonk, beeldarchief IISG)

Eerste dag-uitgave t.g.v. de Dag der Vrijheden, met postzegels van de nieuwe vlag en nieuw wapen (1960)

een "zuinige oplossing" was, omdat het op die manier niet nodig zou zijn om bij officiële gelegenheden twee vlaggen uit te steken en de bestaande rood-wit-blauwe vlaggen met een kleine wijziging in gebruik konden blijven.

In de geheime comité-vergadering van de Staten werd Lichtveld's ontwerp voor het nieuwe wapen officieel goedgekeurd, maar ontstond er daarna volgens Essed-Fruin "...heftig verzet tegen de in wezen Nederlandse vlag". Frank Essed vertelde zijn vrouw dat het lid Emile de la Fuente met veel pathos het ontwerp verscheurde.

De regering had nu een probleem: wél een nieuw wapen, maar nog steeds geen nieuwe vlag. Hoe kon er, bij voorkeur nog vóór het vijfjarig jubileum van Statuutdag op 15 december, een nieuw – en hopelijk acceptabel – ontwerp aan de Staten worden voorgelegd?

Binnen de regering ontspon zich een discussie, waarbij een aantal ministers zich afvroeg wat er typerend was voor Suriname. Minister van Openbare Werken en Verkeer, Victor de Miranda, meende dat dat de wijze was, waarop de verschillende bevolkingsgroepen van het land vreedzaam naast elkaar leefden. Hieruit voortvloeiend ging het daarna over (huids)kleuren en of die 'vertaald' konden worden naar een vlag. Zo kwam men uit op vijf kleuren: rood voor de inheemse indianenbevolking, wit voor de blanken, zwart voor de van oorsprong uit Afrika afkomstige bewoners, geel voor het Chinese deel van het volk en bruin voor de Hindoestanen en Javanen.

Maar hoe dit alles in een vlag te verwerken?

Eva Essed-Fruin onthult in 2000 in een artikel in het tijdschrift *OSO*, (een- enveertig jaar nadat dit speelde en twaalf jaar na de dood van haar man), wat er vervolgens gebeurde: *"Ik herinner me hoe mijn man 's middags thuis met kleurpotloden bezig was om banen naast of onder elkaar te zetten, maar welke volgorde hij ook nam, het werd nooit fraai. Bovendien, welke kleuren moesten boven en welke onder?"*

Ze schiet haar man te hulp met een opvallende suggestie: *"Waarom vraag je Noni niet, zij is tenslotte ontwerpster"*. De Noni waar Essed-Fruin op doelt, is Noni Verwey-Lichtveld, een dochter van Lou Lichtveld uit zijn eerste huwelijk.

Ellips met sterren

Essed contacteert Verwey-Lichtveld en legt haar het probleem voor. Ze toont zich bereid te helpen. Essed-Fruin herinnert zich: *"Een paar uur later belde zij al terug met het idee van gekleurde sterren die met elkaar verbonden waren door een ellipsvormige band. 's Avonds werd er bij ons thuis getekend en gediscussieerd. Er waren wel een paar problemen. Bruin, de kleur waarmee de Hindoestanen en Javanen zouden moeten worden aangeduid, behoorde eigenlijk niet tot de heraldische kleuren. Maar in een oude Duitse Brockhaus [Enzyklopädie] vond ik 'selten auch Braun'."*

Een volgend probleem was de achtergrond. Verwey-Lichtveld voelde veel voor blauw of groen, maar aangezien dit in Suriname ook politieke kleuren waren (blauw: Eenheidsfront/groen: NPS), vielen die eigenlijk al gauw af. Essed-Fruin: *"Het compromis werd toen een witte achtergrond, symbool van de vrede waarin de bevolkingsgroepen samenleefden. Niet mooi, maar dat is een compromis zelden."*

Het ontwerp wordt voorgelegd aan de Raad van Ministers, die akkoord gaat, maar wel graag een proefexemplaar van de vlag wil zien, opdat die aan de Statenleden getoond kon worden.

Verwey-Lichtveld dacht dat haar tante Sylvie Lichtveld-Couvreur (de vrouw van Lou Lichtveld's broer Gerard) wel kon helpen. Zij had eerder al het ontwerp van haar zwager genaaid en voorzag familieproblemen als zij diens dochter met háár ontwerp hielp. Het is uiteindelijk 'modiste' Heloïse Everduim die de vlag "snel en keurig" in elkaar zet. Essed-Fruin: *"Bij de commissie uit de Staten wekte hij (sic) geen weerstand op en de Raad van Ministers besloot de ontwerpplandsverordening voor vlag,*

volkslied en wapen in te dienen."

Hoewel het ontwerp op dat moment nog niet bekend is, vermeldt het *Algemeen Handelsblad* op 29 oktober dat de *Progressieve Surinaamse Volkspartij (PSV)* zich op voorhand verzet tegen de wijze van het invoeren van een nieuwe vlag: *"De PSV is van mening dat wapen, vlag en volkslied van een land tot stand dienen te komen met medewerking van de gehele gemeenschap."*

Wat er vervolgens gebeurt is niet minder dan een heuse vlaggenrel.

Rel

Het oppositieblad *De West* wijdt een artikel aan de ingediende ontwerpplandsverordening, waarin Lou Lichtveld genoemd wordt als ontwerper van het wapen en zoals Essed-Fruin het zich herinnert: *"...heeft dit bij de redacteur (...) aanleiding gegeven tot de veronderstelling dat het ontwerp van de vlag ook van zijn hand was. Dit was de druppel die de gal van Lichtveld liet overlopen. Het verwerpen van zijn vlagontwerp had hem al ernstig gegriefd en nu reageerde hij furieus."*

Lichtveld uit zijn gram middels een ingezonden brief in dagblad *Suriname*, die op 18 november gepubliceerd wordt.

Onder de kop *"Niet onder valse vlag"*, trekt hij van leer en laat hij weten dat tegen zijn uitdrukkelijke verlangen in, een staatsstuk in de openbaarheid is gekomen, waarin hij als ontwerper van het wapen wordt genoemd, maar dat dat tevens *"...helaas aanleiding gegeven [heeft] tot de misvatting bij velen, als zou ik ook enige bemoeienis gehad hebben met het thans ingediend ontwerp voor een nationale vlag. Dit is volstrekt niet het geval en ik zie mij genoodzaakt zulks openlijk te verklaren, omdat ik in tegendeel het ingediende ontwerp voor een vlag in ieder opzicht verkeerd en verwerpelijk acht."*

Lichtveld betoogt dat het ontwerp *"...noch aan de technische, noch aan de symbolische, noch aan de esthetische eisen die redelijkerwijze aan een belangrijk nationaal symbool gesteld mogen worden [beantwoordt]. Ik acht het met groot leedwezen niet alleen foei-lelijk en verkeerd, maar ook een blamage voor ons land en een kwalijke verzinnebeelding, die tot bestendiging van menig euvel aanleiding geeft."*

Verderop in zijn stuk schrijft hij: *"...een eigen vlag laat zich niet voorschrijven, zoals bijv. een nieuwe belasting. Ze zal alleen geliefd en geëerbiedigd kunnen worden als symbool, wanneer ze als zodanig inderdaad tot de mensen spreekt."* Tevens spreekt hij over de vlag als zijnde een *"overhaast bedenksel van vreemden in den lande."*

De West neemt het stuk de volgende dag, 19 november, in zijn geheel over, waarbij redacteur David Findlay, die op slechte voet staat met Lichtveld, niet kan nalaten eraan toe te voegen: *"De kritiek geldt echter ook voor het door hem ontworpen wapen. Ook dit is foei-lelijk."*

In Nederland ondertussen, heeft de Hoge Raad van Adel zich over het vlagontwerp gebogen en schrijft voorzitter Dirk Graswinckel op diezelfde dag aan Raymond Pos, gevolmachtigd minister van Suriname: *"De Raad kan zich over het algemeen wel verenigen met de samenstelling van het ontwerp voor de vlag van Suriname. Het College acht echter de witte ster in het witte veld minder gelukkig, aangezien deze op een afstand niet duidelijk zichtbaar zal zijn, zodat wellicht de indruk kan worden gewekt, dat op die plaats iets aan de vlag ontbreekt."*

Terug in Suriname noemt *De West* het vlagontwerp 'afschuwelijk' en verwacht dat duizenden de vlag niet zullen respecteren. Volgens de krant is de vlag vrij snel gemaakt *"door een Hollandse vriendin van de minister van Opbouw, mej. E. Fruin."*

Dit alles heeft tot gevolg dat er in de week hierna door de Surinaamse, Antilliaanse en Nederlandse kranten uitgebreid over wordt bericht.

Zo schrijft dagblad *Tubantia* op 25 november dat de regeringsvoorlichter naar aanleiding van "deze opmerking" (aangaande "mev. E. Fruin") een communiqué heeft uitgegeven waarin de bewering van *De West* "als uit de lucht gegrepen wordt gekenschetst." Volgens de voorlichter is de grondgedachte van het ontwerp afkomstig van de minister van Openbare Werken en Verkeer (Victor de Miranda, red.) en vervolgens "uitgewerkt door mev. Verwey-Lichtveld, een dochter van Lou Lichtveld, die kortgeleden uit Nederland in Suriname is aangekomen."

Daarmee lag de naam van Noni Verwey-Lichtveld op straat, wat zij zelf had willen voorkomen. In de begeleidende 'memorie van toelichting' van eind oktober, bij het ingediende ontwerp van de landsverordening, wordt namelijk gesproken over "de ontwerper, die onbekend wenst te blijven."

Of Lichtveld toen pas door kreeg dat zijn eigen dochter verantwoordelijk was voor het ontwerp, of dat hem dat reeds eerder verteld was, vermeldt de historie niet. Essed-Fruin zei hierover: "Op het persoonlijke vlak heeft zijn brief in *De West* de verhouding met zijn dochter geen goed gedaan, al is die later weer verbeterd."

Op 30 november meldt het *Algemeen Handelsblad* dat "reeds een eerste zending Surinaamse vlaggen uit Nederland onderweg is naar Suriname. De Surinaamse Staten zullen echter hun oordeel over de vlag nog moeten uitspreken."

Ondanks alle kritiek op het ontwerp wordt de vlag vervolgens op 8 december met algemene stemmen (18) aangenomen, net als het wapen en de nieuwe tekst voor het volkslied. Wél heeft Coen Ooft, fractieleider van de PSV, kritiek over de wijze waarop de drie ontwerpen tot stand kwamen, omdat de Surinaamse bevolking over de ontwerpen niet is gehoord. Ernstiger nog vindt Ooft dat de vlaggen al besteld waren voordat het parlement er zijn goedkeuring aan had gehecht.

Op 14 december reist gevolmachtigd minister Raymond Pos af naar Nederland, met een mahoniehouten doos waarin een exemplaar van de Surinaamse vlag van 2x3 meter. De volgende dag wordt hij op Paleis Soestdijk ontvangen door koningin Juliana, waarbij haar de vlag wordt aangeboden en waar ze vervolgens ook mee op de foto gaan.

Op diezelfde 15de december, *Statuutdag*, wordt de vlag voor het eerst in Suriname gehesen tijdens een plechtigheid op het Oranjeplein (het tegenwoordige Onafhankelijkheidsplein) in Paramaribo, naast de –eveneens nieuwe – vlag van de Nederlandse Antillen en die van Nederland.

Dagblad *Het Nieuws* meldt de dag erna dat "een kleine peiling ons [heeft] geleerd dat de meesten de vlag tenslotte toch niet zo lelijk vonden als zij zich uit de krantenberichten hadden voorgesteld."

Desondanks is de vlag in de zestien jaar dat ze in gebruik was, nooit echt populair geworden.

Intermezzo: 1966/1967

In april 1966 worden er speciale gouverneursvlaggen ingevoerd voor Suriname en de Nederlandse Antillen: aan de boven- en onderkant van de twee landsvlaggen worden smalle rood-wit-blauwe banen toegevoegd.

Het *Algemeen Handelsblad* doet op 17 mei 1967 verslag van een persconferentie van premier Johan Pengel, die liet weten "dat er stemmen zijn opgegaan" om de Surinaamse vlag te veranderen. "De witte achtergrond voldoet niet en de sterren die de bevolkingsgroepen uitbeelden, brengen een radicaal element in de vlag, waardoor de eenheid van de Surinaamse bevolking niet kan worden weergegeven", aldus Pengel.

De in 1966 ingevoerde gouverneursvlag van Suriname.

Volgens de premier kan de invoering van een nieuwe vlag echter tot de "algemene onafhankelijkheid" wachten.

Op 9 december 1967 stuurt de bekende Amerikaanse vlaggenkundige Whitney Smith, verbonden aan *The Flag Research Center*, een ongevraagd voorstel voor een nieuwe vlag aan de Surinaamse regering. Smith ontwierp in 1966

de vlag van buurland Guyana en was in 1981 betrokken bij het ontwerp van de vlag voor Bonaire.

Het gaat om een vlag met drie horizontale banen in de verhoudingen 16:2:6, in de kleuren groen, wit en blauw, met een gouden ster op de groene baan bij de mastzijde. De kleuren ontleent Smith aan het Surinaamse wapen. De Surinaamse regering doet er niets mee en bedankt beleefd.

Het ontwerp van Whitney Smith.

Tweede vlag: 1975

Hoewel van tijd tot tijd de roep om onafhankelijkheid klinkt, duurt het tot en met het aantreden van het eerste kabinet-Arron op 24 december 1973, voordat er voor het eerst serieus werk van wordt gemaakt.

Premier Henck Arron laat op 15 februari 1974 weten dat hij Suriname niet later dan "ultimo 1975" onafhankelijk wil laten verklaren.

Nederland wordt op dat moment geregeerd door het kabinet-Den Uyl en Arron's oproep vindt bij zijn progressieve kabinet een vruchtbare voedingsbodem. Den Uyl is van mening dat het hebben van koloniën, ook al zijn het dan officieel gelijke partners, niet langer van deze tijd is.

Op de achtergrond speelde bovendien de groeiende migratie van Surinamers naar Nederland een rol.

Na talloze besprekingen in 1974/1975, wordt de onafhankelijkheidsdatum op 25 november 1975 vastgesteld.

Dagblad *De Vrije Stem* citeert op 3 februari 1975 premier Arron, die tijdens een televisietoespraak verklaart dat er "binnen de Surinaamse gemeenschap grote kontroversen (sic) [bestaan] met betrekking tot de nationale vlag". De regering stelt dan ook de hele Surinaamse gemeenschap in staat om "visies naar voren te brengen met betrekking tot de nieuwe vlag van het soevereine Suriname" en dat er een prijsvraag zal worden uitgeschreven.

Op 3 april verschijnt de oproep voor de prijsvraag in de kranten, ter vervanging van de symbolen (vlag en wapen, red.) bij landsverordening van 8 december 1959. Inwoners worden opgeroepen "binnen een maand na heden, doch niet later dan ultimo april 1975 in te dienen: (...) een ontwerp van de nieuwe vlag waarbij rekening dient te worden gehouden dat de vlag rechthoekig moet zijn", tevens dient er een korte beschrijving meegestuurd te worden.

269 ontwerpen

Middels een bekendmaking in de dagbladen op 30 mei maakt de regering bekend dat er 269 ontwerpen voor de vlag zijn ingediend en 69 voor het wapen en dat ze "in het algemeen een goed verzorgde indruk [maken] en met genoeg kan worden geconstateerd dat men er veel zorg

De drie overgebleven kansrijke ontwerpen

1

2

3

Jack Pinas (1925-2016)

aan heeft besteed." De bekendmaking sluit af met de belofte dat er "spoedig nadere bijzonderheden" over "de verder te volgen procedure [zullen] worden bekendgemaakt."

Op 19 juni deelt de Regerings Publiciteits Dienst (RPD) mee dat premier Arron een werkgroep heeft ingesteld die de regering zal adviseren en "op korte termijn verslag [zal] uitbrengen" omtrent de nieuwe ontwerpen voor vlag en wapen.

De commissie bestaat uit voorzitter drs. Evert Azimullah (politicoloog), Jules Chin A Foeng (Nationaal Instituut voor Kunst en Cultuur), Alphons Maynard (Surinaamse Academie voor Beeldende Kunsten), Nola Hatterman (Nieuwe School voor Beeldende Kunst), drs. Ewald Plet (sociaal pedag oog), Siegmien Power-Staphorst (maatschappelijk werkster) en Stuart Robles de Medina (kunstenaar).

Net als in 1959 verloopt ook ditmaal de keuze voor een nieuwe vlag chaotisch. Hoewel het aantal ingestuurde vlagontwerpen op enig moment terug is gebracht van 269 naar 21, is op 7 oktober, slechts 49 dagen vóór de onafhankelijkheid, nog niet bekend hoe de Surinaamse vlag eruit zal zien, blijkt uit een artikel in *De Volkskrant*: "De regering heeft drie voorstellen uitgewerkt voor het parlement, maar dat kan niet beslissen zolang de oppositionele meerderheid dit orgaan blijft boycotten."

Evert Azimullah (1938)

De ontwerpen

Het eerste van de drie overgebleven ontwerpen had een groen veld met een langgerekte rode driehoek, de basis aan de mastzijde, de punt halverwege de vluchtzijde. De van het wapen bekende groene ruit met gele ster prominent op de rode driehoek.

Model nummer twee bestond uit vijf horizontale banen groen-geel-rood-geel-rood in de verhoudingen 2:1:4:1:2 met het wapen van Suriname op een wit paneel op de rode baan.

Het derde ontwerp dat boven kwam drijven had net als nummer twee vijf banen in dezelfde verhoudingen, maar dan in de kleuren groen-wit-rood-wit-groen, met een witte cirkel op de rode baan, waarin een zwarte vijfpuntige ster.

De commissie komt er niet onmiddellijk uit en begint zelf met 'sleutelen' aan twee van de ontwerpen: van het eerste ontwerp wordt de ruit verwijderd, waardoor de gele ster op de rode driehoek overbleef, maar daarmee leek de vlag te veel op die van buurland Guyana.

Er wordt vervolgens naar het derde ontwerp gekeken. Dit was afkomstig van Jack Pinas, kunstenaar en vakbondsleider, maar er ontstaan meningsverschillen over de zwarte ster, die zou te veel het Afro-Surinaamse deel van de bevolking symboliseren, net als op de dan nog in gebruik zijnde 'sterrenvlag'. Tevens zou de kleur zwart een beeld oproepen van een bepaalde politieke partij.

Als de commissie Pinas vraagt of er wat veranderingen aan zijn vlag kunnen worden doorgevoerd, verklaart hij dat als er iemand aan zijn artistieke productie komt, hij naar de rechter zal stappen, hij had het zwart juist gekozen omdat het geen heraldieke kleur was.

Premier Arron moet er zelf aan te pas komen om Pinas over te halen. In een compromis wordt vervolgens besloten tot een witte ster, "omdat wit de verzameling is van alle kleuren."

Net in deze periode is Whitney Smith van *The Flag Research Center* in Suriname op bezoek, die – zoals we eerder zagen – in 1967 een ongevaagd vlagontwerp voor een Surinaamse vlag opstuurde. Smith, wiens tweede vrouw uit Suriname kwam, mengt zich vervolgens ook in de discussie, hij adviseert geen witte ster te plaatsen, "omdat een witte ster bij heldere hemel in een tropenland zou lijken alsof er iets uit de vlag is geknipt." Zijn advies is een gele ster (net als op zijn eigen ontwerp uit 1967). Inmiddels dringt de tijd en er moeten knopen worden doorgemaakt: de commissie besluit dan de gele ster van het inmiddels afgevalen eerste ontwerp op de vlag van Pinas te zetten. De nieuwe nationale vlag van Suriname is geboren.

Geen winnaar

Evert Azimullah (tegenwoordig bekend onder de naam Evert Gonesh), voormalig voorzitter van de vlagcommissie uit 1975, herinnert zich in een artikel in *De Ware Tijd* van 3 februari 2005: "In feite is het een commissie-vlag."

Dat politiek nooit ver weg is in Suriname, blijkt uit hetzelfde interview, waarin Azimullah stelt: "Je had keihard NPS-groen en keihard PNR-rood." Zonder enige afstemming wordt Jack Pinas geconfronteerd met zijn basisontwerp, nu voorzien van een gele ster, die – zo krijgt hij te horen – het gevolg is van het feit dat de *KPS*, die ook in de regering zit, haar partijkleur anders niet vertegenwoordigd zou zien in de vlag. De regering gaat akkoord met het ontwerp.

Pinas is ontstemd en distantieert zich van de vlag. Een prijs wordt nooit uitgereikt: de commissie heeft nooit een winnaar gepresenteerd en die was er strikt genomen ook niet.

Dan moet de vlag echter nog goedgekeurd worden door het parlement. Op 16 en 17 november worden tijdens een marathonzitting de grondwetsherzieningen – die bij de onafhankelijkheid in werking moeten treden – behandeld. Het vlagontwerp komt op de tweede dag eerst in een besloten bijeenkomst ter sprake. De vier regeringspartijen zijn vóór, maar de oppositiepartij VHP is tegen het ontwerp, dat volgens oppositieleider Jagernath Lachmon, de politieke kleuren van de coalitiepartijen gebruikt: "Groen voor de NPS, wit voor de Javaanse KTP, rood voor de PNR en geel voor de KPS", waardoor de VHP-kleur oranje niet in de vlag vertegenwoordigd is. Het debat loopt zo hoog op dat VHP-Statelid Humphrey Nurmohamed uitroept: "Deze vlag moet worden verscheurd en vertrappt!",

waarna er enige consternatie ontstaat. Hij voegt eraan toe: "Deze regering neemt eerst maatregelen, voert die uit en laat vervolgens het parlement ja knikken." Lachmon roept zijn collega tot de orde, terwijl Statenvoorzitter Emile Wijntuin zich "geïrriteerd" toont.

Premier Arron licht de keuze voor de vlag vervolgens toe in een 'huis-houdelijke vergadering', waarin hij onder meer laat weten dat de gekozen kleuren "toevallig" die van de regeringspartijen zijn, maar dat hun betekenis "anders moet worden verstaan." Dat deze uitleg niet door iedereen wordt onderschreven, blijkt wel uit het feit dat de kleur oranje alsnog wordt toegevoegd, zij het op enigszins cosmetische wijze: de kleur rood zou worden samengesteld uit vier delen helderoranje (vermiljoen) en zes delen karmijnrood.

Op 19 november wordt de nieuwe grondwet met algemene stemmen (36) aangenomen, waardoor ook de vlag officieel is geworden.

Voorbereiding onafhankelijkheid in Suriname; premier Arron (rechts) en oppositieleider Lachmon met nieuwe vlag van Republiek Suriname 24 november 1975.

Eind goed al goed

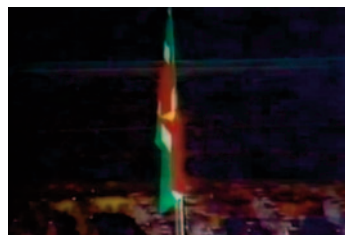
Wellicht als een soort troostprijs wordt Jack Pinas gevraagd om op 25 november de nieuwe Surinaamse vlag voor het eerst te hissen in het Surinamestadion (in 2000 omgedoopt tot het André Kamperveenstadion) in Paramaribo, maar daar bedankt hij voor.

Omdat het vlagontwerp pas zo laat bekend is geworden, moet het Amsterdamse vlaggenbedrijf Faber snel aan de bak: de familie Faber herinnert zich de opdracht als "een productie met een bloedhaast". Dankzij de pas in gebruik genomen experimentele vlakdrukmachine lukt het echter de vlaggen op tijd af te krijgen. Op het nippertje overigens: *De Telegraaf* van 22 november weet te melden dat het voor de onafhankelijkheidsviering uitgenodigde kroonprinselijk paar, prinses Beatrix en prins Claus, "in het geheim de officiële vlaggen van Suriname mee in het vliegtuig zullen nemen." Als dat al 'geheim' was, is het dat op het moment van publicatie niet meer. Volgens de krant gaat het om "kisten met tientallen vlaggen."

In de late avonduren van 24 november verzamelen zo'n 30.000 Surinamers zich in het Surinamestadion, waaronder uiteraard alle betrokken politici acte de présence geven, net als de Nederlandse premier Den Uyl, prinses Beatrix en prins Claus.

Als om middernacht de 25ste november zich aandient, vindt de vlag-

ceremonie plaats, de oude sterren-met-ellips-vlag gaat naar beneden en de nieuwe gaat in top. Bij ontstentenis van Jack Pinas is het onderluitenant Frank Jong Loy van de

Surinaamse politie die de eer te beurt valt deze handeling te verrichten Wapperen doet de vlag vanwege het ontbreken van wind helaas niet.

Als Jong Loy de volgende dag opnieuw in het (lege) stadion is, ziet hij tot zijn verbazing dat de vlag er nog steeds hangt. Daarop besluit hij de vlag zelf neer te halen en mee te nemen.

Suriname is onafhankelijk en heeft een nieuwe vlag, dit najaar vijftig jaar geleden.

De vlag is in tegenstelling tot de eerdere vlag uit 1959, altijd populair geweest en is in Suriname volop in het straatbeeld te zien. Hetzelfde geldt voor Nederland, waar de Surinaamse gemeenschap op ruim 335.000 personen wordt geschat, het vlaggebruik beperkt zich overigens veelal tot de vele Surinaamse eethuizen, afhaalrestaurants en winkels. □

De symboliek van de kleuren in de officiële publicatie over de vlag

Het groen symboliseert de vruchtbaarheid van Suriname met zijn vele mogelijkheden, tevens ver-

beeldt deze kleur de hoopvolle verwachting, het nieuwe Suriname.

Het wit symboliseert de gerechtigheid.

Het verbeeldt ook de vrijheid. De witte banen van de gerechtigheid en de wijsheid verbinden het groen van de moge-

lijkheden van het land met het rood van de daden van de natie.

In het rood wordt de liefde die tot daden leidt, uitgedrukt. Het symboliseert de progressiviteit, het streven om zich met de daad te blijven inzetten voor het vaderland.

De gele ster symboliseert de eenheid van de natie en de gerichtheid op de gouden toekomst. Uit haar licht put de natie de kracht zich met vertrouwen in eigen kunnen te blijven inzetten voor land en volk.

Bronnen

Geraadpleegde kranten via Delpher: *Algemeen Dagblad*, *Algemeen Handelsblad*, *Amigoe di Curaçao*, *De Gooi- en Eemlander*, *Het Nieuws*, *Nieuw-Suriname*, *Suriname*, *De Surinamer*, *De Telegraaf*, *Tubantia*, *De Volkskrant*, *De Vrije Stem*, *De Ware Tijd* en *De West*. Artikel "Lou Lichtveld en Surinaamse symbolen" door Eva Essed-Fruin, gepubliceerd in *OSO*, Tijdschrift voor Surinaamse Taalkunde, Letterkunde, Cultuur en Geschiedenis, vol.19, nr. 2 (november 2000), pp.167-174.

Privéarchief Jos Poels, Collectie Hoge Raad van Adel, Collectie Sierksma

Dankbetuiging

Jos Poels (voor het delen van zijn archief) en Olivier Mertens (Hoge Raad van Adel)

Seinen uit het bestuur

Op 3 oktober 1574 werd Leiden ontzet. Na een beleg van bijna vijf maanden vluchtten de Spaanse troepen voor het wassende water en konden de geuzen de stad bevrijden. Op de schoolplaat van Isings gebeurde dat met wapperende vlaggen: oranje-wit-blauw in drie of negen banen. Deze intocht van de geuzen wordt in Leiden elk jaar feestelijk herdacht met een historische boottocht, inclusief de wapperende vlaggen.

Dezelfde vlag zagen we rond die tijd op het Malieveld in Den Haag. Geen "re-enactment" van de intocht van de geuzen in Leiden, maar een rechts-extremistische demonstratie, uitlopend op rellen en geweld. Dit oranje-wit-blauw had een heel andere betekenis. Behalve een verwijzing naar de geuzen en de Opstand is de 'prinsenvlag' ook de vlag die de NSB in de Tweede Wereldoorlog gebruikte als nationale vlag.

Het gebruik van de prinsenvlag tijdens de rellen was aanleiding voor diverse media om contact op te nemen met de vereniging. Ze wilden meer weten over de geschiedenis van de vlag (zie het artikel van Jos Poels in *Vlag!* 26), maar vroegen ook of de prinsenvlag niet verboden moest worden. Bol.com had de vlag immers al uit de handel genomen. Maar ja, welke van de twee vlaggen zou je moeten verbieden?

Vlaggen zijn symbolen waar betekenis aan wordt toegekend. Die betekenis zit niet in het symbool, maar wordt daarop geprojecteerd door degenen die het gebruikt of aanschouwt. De feestvierders in Leiden zagen een heel andere vlag dan de demonstranten in Den Haag. Waar de Leidenaren de historische kleuren van Willem van Oranje zagen, werden op het Malieveld met dezelfde kleuren associaties opgeroepen met rechts-extremisme.

Met een vlag geef je dus een boodschap af. Daarbij is het niet vanzelfsprekend dat de ontvanger de boodschap leest of interpreteert zoals de verzender die bedoeld heeft. De vlaggentaal kent vele dialecten. De context is relevant, zoals we hierboven zagen bij de prinsenvlag, maar ook de zender en de beoogde ontvanger. In rechts-extremistische kringen is duidelijk wat met het oranje-wit-blauw bedoeld wordt.

Als vereniging kunnen we helpen bij het vertalen. Door een objectieve duiding van de herkomst en het gebruik van de vlag kunnen vlaggenkundigen optreden als vertalers en helpen om actuele gebeurtenissen te

verklaren. Diverse media weten ons daarom ook te vinden tegenwoordig. Daarbij is het van belang dat wij onze objectiviteit bewaken en de actualiteit van een gepaste afstand bekijken.

Eén van onze leden heeft onderzoek gedaan naar de vlaggen die werden megedragen op het Malieveld. Zijn inzichten hebben we via een persbericht gedeeld met de media. Hij zag diverse vlaggen van extremistische groepen en van hooligans, maar constateerde ook dat de meeste vlaggen bij de demonstratie rood-wit-blauw waren, de Nederlandse vlag dus. Wat is de betekenis daarvan?

Aan de overkant van de Noordzee zien we een vergelijkbaar fenomeen met de Engelse vlag. Daar wordt de vlag gevoerd bij demonstraties en protestacties tegen migranten. Daarmee wordt de vlag langzamerhand de rechts-extremistische hoek in getrokken. De vlag dreigt een andere betekenis te krijgen. Kunnen Engelsen nog "gewoon" hun eigen vlag hissen zonder zich te associëren met een specifieke politieke stroming?

Elke vlag die een groep vertegenwoordigt, draagt een dubbele betekenis. In de eerste plaats verenigt de vlag. De meeste Nederlanders zien de Nederlandse vlag als verbindend, toebehorend aan alle Nederlanders. Echter, diezelfde vlag sluit ook mensen buiten, namelijk degenen die niet tot die groep behoren. Waar de een dus een vlag ziet die verbindt, ziet de ander een vlag die buitensluit.

De Correspondent was op bezoek bij een asielzoekerscentrum. Aan de muur hingen tekeningen van kinderen die in Nederland mogen blijven. Op de tekeningen stonden opvallend veel Nederlandse vlaggen, gemaakt door nieuwe Nederlanders die hun nieuwe vlag omarmen. Zij zien dezelfde vlag als de demonstranten op het Malieveld, maar kennen daar een heel andere betekenis aan toe.

Vlaggen vertellen verhalen over de geschiedenis en ze vertellen evenzoveel verhalen over het heden. Als vlaggenkundigen brengen we die verhalen in kaart, zodat we de rol van vertaler kunnen behouden. Eén conclusie kunnen we alvast trekken: Vlaggen zijn in ieder geval een onderwerp dat ons verenigt, als leden van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde. Dat is tenminste heldere taal!

Davied van Berlo, *voorzitter*

voorzitter@vlaggenkunde.nl / 06 28 82 87 94

Dit had 'm kunnen worden voor Suriname

Gevolmachtigd minister van Suriname in Nederland mr. Raymond Henri Pos kreeg op 3 januari 1959 uit Paramaribo het 'geheim' verzoek om te achterhalen hoe men in Nederland dacht over de "mogelijkheid van het voeren door Suriname van één vlag, n.l. rood-wit-blauw met het Surinaamse wapen daarin." Dit wapen zou ook nieuw zijn.

Pos legde de vraag neer bij CHU-minister Gerard Helders van Zaken Overzee, die op zijn beurt te rade ging bij zijn collega's in het kabinet Beel II. Tegelijkertijd informeerde de gevolmachtigd minister bij de Amsterdamse vlaggenfabriek Gebroeders Faber naar "een prijsopgave van de vlaggen en van de wapens op wit vlaggendoek".

In de Ministerraad werden er voor Suriname geen bezwaren opgeworpen om de Nederlandse met het nieuwe wapen erop als landsvlag aan te nemen. De regering in Paramaribo echter kwam op andere gedachten. Die koos uiteindelijk voor een witte vlag met een sterrencirkel.

Hoewel de invoering van de Nederlandse vlag met het onofficiële 'oude' Surinaamse wapen erin de eindstreep niet haalde, werden er toch enkele exemplaren van gemaakt. In elk geval, twee ervan zijn in het **Wereldmuseum in Amsterdam** (het voormalige Tropenmuseum) terechtgekomen via schenkingen. Eentje (inventarisnummer TM-4268-1) in 1976. De tweede, de hier afgebeelde (Inventarisnummer TM-4956-360), in 1985.

De vlag, die circa 207 x 294 centimeter is, is gemaakt van katoen; de banen zijn aan elkaar genaaid. Het is niet duidelijk of beide vlaggen afkomstig zijn van de Gebroeders Faber. De maker heeft echter vrijwel zeker het wapen als voorbeeld gebruikt dat Titus van der Laars in 1913 voor Suriname in gedachten had in zijn boek *Wapens, Vlaggen en Zegels van Nederland*. De in 1976 geschonken vlag heeft een rode baan die smaller is dan die uit 1985, en het wapen in de middenbaan is kleiner en is versierd met groene takken en rode bessen, zoals die ook voorkomen in het boek van Van der Laars.

Jos Poels

Collectie Wereldmuseum
Inventarisnr TM-4956-360

Foutieve autovlag in Paleis Het Loo (vervolg)

In het vorige nummer van dit tijdschrift, werd al gesignaleerd dat in Paleis Het Loo de tentoongestelde Minerva van prins Hendrik voorzien is van een foutieve standaard. Nooit was opgemerkt dat er een Nederlandse leeuw te veel en een Mecklenburgse griffoen te weinig in de kwartieren stond. Onweerlegbaar zichtbaar, maar hoe is het mogelijk dat zo iets kan gebeuren?

Door JAN SIMONS

W elwillende conservatoren van zowel Paleis Het Loo, de Koninklijke Verzamelingen met het Koninklijk Huisarchief in Den Haag, maar ook het Nationaal Archief, de Rijksdienst voor het cultureel Erfgoed te Amersfoort, zelfs de ANWB (prins Hendrik was beschermheer), doken op ons verzoek in hun archieven. Alleen een nieuwsbericht in de jaren negentig over een herstel van deze auto met standaard wordt gemeld.

De sleutel naar de oplossing

Dat blijkt een artikel "Vorstelijk speelgoed weer rijklaar" van Wim Oude Weerink en fotograaf Rien van der Zee te zijn, in het tijdschrift *Automobiel Klassiek* van oktober 1998. Het spreekt vanzelf dat artikelen in een auto-tijdschrift voornamelijk over de auto zelf gaan; zo ook bij dit artikel uit 1998. De voor de auto-standaard relevante passages daarin, kunnen dan ook gemakkelijk hier volledig worden geciteerd:

a) Op de openingspagina van het artikel een prachtige foto in een landschap van de net

gerestaureerde Minerva mét foutieve standaard, nu links bevestigd aan de auto en met de andere zijde van de vlag dan die in Paleis Het Loo.

b) "Het statige voertuig [was] gestald op Paleis Het Loo en bleef daar na de dood [1934, red.] van de Prins"

c) "De Minerva is zelfs uiterst vakkundig onklaar gemaakt, zodat de Duitsers hem niet konden meenemen."

d) "[...] toen Tino de Mooy van restauratiebedrijf DMS in Berkel en Rodenrijs aan [...] restauratie begon."

e) "[...] vader de Mooy, inmiddels 81, heeft altijd aan auto's gesleuteld [...]. En Tino's moeder is als iedere huisvrouw van de oude stempel goed met naald en draad."

f) "Ook het interieur verkeerde nog in volkomen originele staat. Alleen had een mottenfamilie zich er enige tijd in uitgeleefd. De hemelbekleding werd daarom vernieuwd, met de onbeschadigde stukken hemelstof [...] konden worden hersteld. Herstel van de prachtige koninklijke standaard was helemaal een monnikenwerk."

g) "Wanneer [...] foto's [gemaakt worden, komt] moeder De Mooy op het nippertje de Koninklijke Standaard brengen."

Reconstructie

– Uit de passages onder b, c en d en de laatste zin van e, valt af te leiden, dat de Minerva tot de restauratie op Paleis Het Loo verbleef; sinds de Tweede Wereldoorlog dan nog in onklaar gemaakte toestand en verstoffend. Na het overlijden van de prins is er ook nergens sprake van een eerdere restauratie vóór of na die oorlog, zodat we met stelligheid mogen aannemen dat de fout met de standaard bij de restauratie is gemaakt.

– Nagegaan is of autorestauratiebedrijf DMS (De Mooy Specialiteiten), nog bestaat, of er nog

levende getuigen zijn en zo ja, of die meer informatie kunnen geven. Resultaat is negatief, na contact met de Gemeente Lansingerland waaronder Berkel en Rodenrijs valt en de buurman van het toenmalige adres van DMS.

– Dat het herstel van de autostandaard geen sinecure was, blijkt uit f en g. De mannen waren hoogstwaarschijnlijk alleen maar druk met de wagentechniek. Tino's moeder moest dan op haar eentje uit de door de motten achtergelaten "restanten", iets koninklijks zien te maken. Vermoedelijk heeft ze het moeten doen met de nog leesbare emblemen op die "restanten". De motten zullen ook het blauwe vlaggenodoek zelf niet onberoerd hebben gelaten.

– Verrassend stuurde een van de conservatoren later in 2025 nog een foto met een blauwachtig deel van het achterinterieur, die aan de tegels en de deur op de achtergrond te zien, in de stallen van het Paleis is genomen: "vlak na de restauratie in 1997/1998", zo schreef ze.

Afdoende bewijs dat de restauratie in 1997 is begonnen.

– Mevrouw de Mooy, de feitelijke restauratrice van de standaard, heeft met naald en draad vakwerk geleverd: herstelwerk zó uitvoeren, dat pas na 26 jaar (waarin de auto vele malen gebruikt werd), ontdekt wordt dat de reparatie van de standaard alleen op het punt van een afbeelding niet blijkt te kloppen, is bijzonder.

Reactie Koninklijke Verzamelingen

De dienst Koninklijke Verzamelingen heeft met belangstelling kennisgenomen van het onderzoek. Zo liet conservator Geerte Broersma op 14 augustus weten: "Wat ontzettend leuk dat u heeft weten te achterhalen hoe de fout erin is geslopen. Zo krijgt de vlag een nieuw verhaal erbij." Een exemplaar van dit blad zal dan ook worden toegevoegd aan de bibliotheek van de Koninklijke Verzamelingen. □

Een in onbruik geraakte vlag

De onderscheidingsvlag voor de minister van Defensie is bekend en recentelijk vernieuwd (zie *Vlag!* 34). Dat er echter in het recente verleden ook vlaggen voor andere ministers en zelfs staatssecretarissen bestonden, is veel minder bekend. De aankoop door Marcel Sjoers van een dergelijke autovlag op Marktplaats, leidde tot zijn onderzoek.

Door MARCEL SJOERS

De onderscheidingsvlag voor de ministers is op 28 september 1972 door koningin Juliana vastgesteld in een Koninklijk Besluit. Barend Biesheuvel was toen de minister-president.

De officiële beschrijving luidt als volgt:

"Zeven banen van rood, wit, blauw, wit, rood, wit en blauw, waarvan de hoogten zich verhouden als 1:1:1:6:1:1:1 met op het midden een gele, gekroonde leeuw, rood getongd en genageld, houdende in zijn rechter voorklauw een wit zwaard met geel gevest en in zijn linkerarm een bundel van zeven witte pijlen met gele punten en tezamen gebonden door een geel lint." [Fig. KB]

Vexilla Nostra meldde begin 1973 het Koninklijk Besluit over de onderscheidingsvlag met de beschrijving van de vlag. De schrijver meldde ook de voordien in gebruik zijnde autovlaggen: een rood-wit-blauwe vlag met over de banen heen een leeuw. Verder worden daarover geen details gemeld. In het archief van de Hoge Raad van Adel is een brief van 9 augustus 1971 opgenomen van voorzitter Klaes Sierksma van de Stichting voor Banistiek

Onderscheidingsvlag Nederlandse minister. Collectie Marcel Sjoers

en Heraldiek. In de brief stelt Sierksma de volgende vragen: "a. bestaat er werkelijk een officiële ministersvlag? b. zo neen, wordt ten dezen de instelling daarvan overwogen? c. zo ja, hoe is dan het juiste model en bij welke gelegenheid vastgesteld?"

In deze brief beschrijft Sierksma twee ministersvlaggen: "Het is bekend, dat indertijd Minister Lieftinck een "eigen" vlag bezigde (r-w-b- met geborduurde go leeuw over alles heen) en volgens zeggen was minister Luns de eerste die een r-w-b-vlag voerde met het volledig rijkswapen, in wiens navolging ook andere Ministers zulks naar wij meenden tot heden hebben gedaan."

Minister Luns heeft inderdaad een vlag met het rijkswapen op zijn auto gevoerd. In de documentaire serie *Andere Tijden* is deze in beeld gebracht. (Fig 1,2)

Koninklijk Besluit

De onderscheidingsvlag van de minister van Defensie was met een Koninklijk Besluit in 1957

officieel vastgesteld. De onderscheidingsvlag van een minister was nooit vastgesteld waardoor men maar wat deed. Begin 1971 is de aanleiding tot een eenduidig ontwerp en de vaststelling een prijsopgave van de leverancier van autovlaggen aan de Rijksautomobielcentrale. Deze leverancier vraagt voor de met het rijkswapen geborduurde vlag in stijve vorm 275 gulden en 245 gulden in slappe uitvoering (excl. hoes). Het is de directeur van het Staatsbedrijf der Posterijen, Telegrafie en Telefonie, afdeling Rijksautomobielcentrale die de minister-president via een brief van 22 juli 1971 vraagt wat te doen met de "levering van een onderscheidingsvlag voor de auto's van de Ministers c.q. Staatssecretarissen".

Na de prijsopgave is op het ministerie van Algemene Zaken een discussie ontstaan over, in eerste instantie, de prijs. De slappe en bedrukte vlag die gebruikt werd voor de auto van H.M. de Koningin kostte aanmerkelijk minder. Zo'n dergelijke slappe vlag, waar de minister-president zijn voorkeur voor uitsprak, zou 35 gulden kosten. Wanneer men koos voor het wapen met handhaving van 'Je Maintiendrai',

1

wordt de vlag dubbel uitgevoerd en zou deze 143,50 gulden kosten, wederom exclusief hoes. Het prijsverschil voor een enkele of dubbele uitvoering gaf de nodige vraagtekens in de notitie aan de Secretaris-Generaal van het ministerie.

In deze zelfde notitie wordt de Secretaris-Generaal gevraagd deze aangelegenheid voor te leggen aan de minister-president met daarbij ook het verzoek voor één model voor alle ministers.

Maar wat is de nut en de noodzaak van een onderscheidingsvlag van een minister? Voor de minister van Defensie zijn er militaire aangelegenheden en eerbewijzen die het gebruik van een vlag noodzakelijk maken. Voor de andere ministers werd deze noodzaak niet gezien en in een tijd, begin 70'er jaren waarin er zelfs geluiden klonken om de titel 'excellentie' af te schaffen, werd het voeren van een onderscheidingsvlag gezien als "quasi-achtige deftigdoenerij." Indien men toch een vlag wil bezigen dan is het advies om voor het ontwerp de Hoge Raad van Adel in te schakelen.

De Secretaris-Generaal van het ministerie van Algemene Zaken beschrijft, ter voorbereiding van de ministerraad op 9 juni 1972, aan minister-president Biesheuvel vijf punten. Ten eerste, de toen bestaande onderscheidingsvlaggen, m.u.v. de minister van Defensie, zijn nimmer officieel vastgesteld. Het bestaande ontwerp is een "monstrum voor heraldici" omdat de combinatie van de twee symbolen van de staat; de vlag en het wapen, niet kan. Ook kan de driekleur niet worden belegd met een voorstelling, in dit geval het rijkswapen, die zich over meer dan één baan uitstrekt. Tevens kan de gebruikelijke leverancier de vlaggen niet meer voor een verantwoordelijke prijs leveren.

Ten tweede, heeft het voeren van een onderscheidingsvlag voor ministers wel zin tijdens het begeleiden van hoge gasten; herken-

2

3. Koninklijk Besluit van 28 september 1972, in het Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden 1972, no 585. De kleurenafbakening werd in een later nummer in 1973 verbeterd.

baarheid voor politie-escorte, militairen, lokale gastheren, etc. Een uniforme, officieel vastgestelde en heraldisch verantwoorde onderscheidingsvlag geniet de voorkeur boven een willekeurige vlag gebruiken.

Ten derde, kan er makkelijk worden aangesloten bij het ontwerp van de onderscheidingsvlag van de minister van Defensie. "Het resultaat is een frisse vlag: wit, met rood-wit-blauwe banen aan de boven- en onderzijde en met in de brede witte middenbaan de leeuw uit het Rijkswapen in goud." (Hieruit blijkt dat de Hoge Raad van Adel al bij het proces betrokken is).

Ten vierde, is het twijfelachtig of ook alle staatssecretarissen een onderscheidingsvlag moeten voeren. De staatssecretarissen zouden dezelfde vlag als de staatssecretaris van Defensie kunnen voeren. De vlag van de staatssecretaris van Defensie is dan niet meer exclusief.

Ten vijfde, als de ministerraad instemt voor de invoering van een officiële vlag, is het aan de minister-president om de Hoge Raad van Adel een adviesaanvraag te doen, gevolgd door een Koninklijk Besluit. Verder is het aan de minister zelf of zij de vlag voeren en in welke uitvoering, stijf of slap: "Oud-M.P. Cals wilde per se een stijve vlag, uw ambtsvoorganger De Jong daarentegen was van mening dat een premier van een zeevarende natie niet anders dan een wapperende vlag kan voeren."

In een tweede notitie, een week later, van de Secretaris-Generaal aan de premier, wordt gesproken over het tijdstip van een Koninklijk Besluit. Tijdens het kabinet Biesheuvel I staan financieel-economische kwesties centraal, waarbij de toenemende inflatie, het financieringsstekort en de stijging van de werkloosheid

de grootste problemen zijn. DS'70, coalitiepartner, maakt zich sterk voor toepassing van het profijtbeginsel, de burger moest meer gaan betalen voor diensten van de overheid. Het was daarom zaak om de invoering van de onderscheidingsvlag zonder al te veel ruchtbaarheid te laten plaatsvinden.

In de ministerraad van 9 juni 1972 wordt de onderscheidingsvlag als autovlag in agenda-punt 2d. besproken. Minister-president Biesheuvel legt de kwestie aan de ministers voor en vraagt de ministers hem te machtigen om, na advies van de Hoge Raad van Adel een KB voor te bereiden.

Er werden weinig woorden aan vuil gemaakt en unaniem aangenomen. Later waren de ministers niet meer zo unaniem, want een maand later stapten de ministers van DS'70 op en viel het kabinet Biesheuvel I.

Zoals gesteld, is in de loop van dit proces de Hoge Raad van Adel al gepolst en om voorstellen gevraagd.

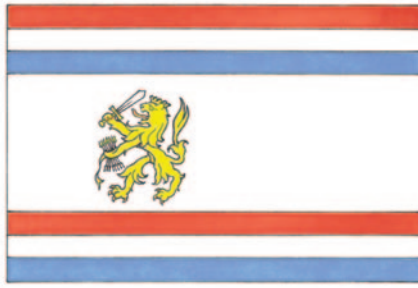
De tekenaar van de Hoge Raad komt met drie ontwerpen. Het eerste ontwerp is de latere vastgestelde onderscheidingsvlag met de leeuw in het midden. (fig.3)

Het tweede ontwerp is gelijkend aan het eerste, maar de leeuw meer naar de broek geplaatst op 1/3 van de vlag. (fig. 5)

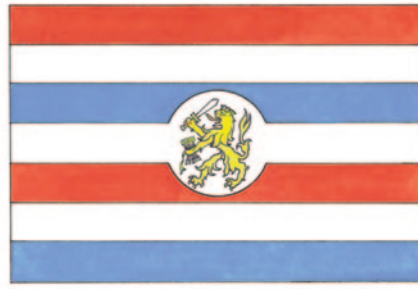
Het derde ontwerp is eventueel bedoeld voor staatssecretarissen, bestaande uit 7 gelijke horizontale banen r-w-b-w-r-w-b, met in het midden over de middelste 3 banen een witte schijf, met daarin de gouden gekroonde leeuw met het zwaard en de 7 pijlen. De leeuw op de vlag van de staatssecretarissen is kleiner uitgevoerd dan op de vlag van de ministers. (fig.6)

De ministerraad gaat op 29 augustus 1972 akkoord met het eerste ontwerp voor de onderscheidingsvlag van de ministers. "[...] wordt later gevraagd om een soortgelijke vlag van de staatssecretarissen, dan komt ontwerp III in aanmerking."

Op 4 juli 1972 heeft minister-president Biesheuvel de adviesaanvraag aan de Hoge Raad van Adel verzonden. Als antwoord stuurt de Hoge Raad van Adel op 7 september 1972 dat er "[...] geen bezwaar [bestaat] tegen de

5

6

onderscheidingsvlag voor de ministers, met uitzondering van die van Defensie." Het Koninklijk Besluit volgde op 28 september 1972. (fig.3)

Tegenwoordig

Inmiddels is de onderscheidingsvlag uit het straatbeeld verdwenen. Het is onbekend hoe lang de vlag daadwerkelijk gebruikt is.

Bij navraag in december 2024 en februari 2025 aan het ministerie van Algemene Zaken is er niemand te vinden die zich de vlag en het gebruik er van kan herinneren.

De vraag werd vervolgens doorgestuurd naar FM Haaglanden, de facilitaire dienst van de Rijksoverheid die (onder meer) verantwoordelijk is voor de dienstauto's van bewindslieden. Daar kwam het antwoord dat er geen onderscheidingsvlaggen worden gebruikt of gevoerd op auto's. Men wist niet of dit in het verleden wel het geval was.

Het gebruik van de onderscheidingsvlag behelst meer dan het gebruik op dienstauto's. Over ander gebruik dan op de dienstauto is er geen informatie gevonden. Bij het ministerie van Algemene Zaken wordt in ieder geval al jaren geen onderscheidingsvlag ingezet/gebruikt. Ook is niet bekend of dit in een verder verleden wel het geval was.

De tijden zijn veranderd. Terwijl minister Luns zich nog graag in ambtskostuum met bijpas-

sende steek tijdens officiële gelegenheden liet zien, is dit gebruik in de decennia na de oorlog in onbruik geraakt om soberheid uit te stralen. En zo zal het ook met de onderscheidingsvlaggen gegaan zijn. Het werd immers aan de bewindspersoon zelf overgelaten of er gebruik gemaakt werd van de onderscheidingsvlag en de een houdt nu eenmaal meer van uiterlijk vertoon dan de ander.

Tegenwoordig zal het gebruik van de onderscheidingsvlag op auto's veiligheidsrisico's met zich meebrengen vanwege polarisatie in de maatschappij, zegt een chauffeur in dienst van FM Haaglanden. Ministers worden in grote, zwarte auto's rondgereden, dat is al opvallend genoeg. De chauffeur geeft aan dat hij met deze auto's al genoeg vervelende dingen meemaakt.

Conclusie

De onderscheidingsvlag van ministers is in onbruik geraakt en bestaat eigenlijk alleen nog op papier. Omdat niemand op het ministerie zich de vlag of het gebruik van de vlag kan herinneren, kan gesteld worden dat dit al een tijd het geval is. Opvallend is de aanleiding tot het instellen van de onderscheidingsvlag: een prijsopgave van de leverancier van autovlaggen, wat het hele proces gestart heeft en geleid heeft tot een vlag die niet meer gebruikt wordt.

□

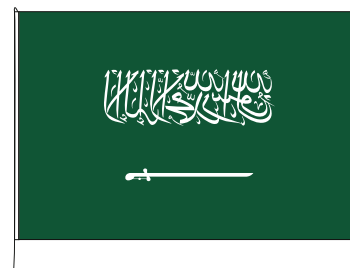
Bronnen:

- *Staatsblad van het Koninkrijk der Nederlanden*, 585, 14 november 1972
- *Vexilla Nostra*, jaargang 8, nummer 51, pagina 2
- <https://anderetijden.nl/aflevering/239/Joseph-Lunson-Nederlandse-diplomaat,geraadpleegdop31augustus2025>
- https://nl.wikipedia.org/wiki/Kabinet-Biesheuvel_I,geraadpleegdop31augustus2025
- [https://nl.wikipedia.org/wiki/Onderscheidingsvlag_Minister_\(Nederland\),geraadpleegdop25augustus2025](https://nl.wikipedia.org/wiki/Onderscheidingsvlag_Minister_(Nederland),geraadpleegdop25augustus2025)
- *Notitie Nr. 3865*, van Hoofd van de afdeling Comptabiliteit en Algemene Dienst, 25 januari 1971
- *Brief MO/272/1*, van de directeur Rijksautomobilcentrale, 22 juli 1971
- *Brief, van voorzitter Stg voor Banistiek en Heraldiek*, 9 augustus 1971
- *Aantekening Standaarden voor ministers en staatssecretarissen*, ministerie AZ, onbekend, ongedateerd
- *Notitie Nr. 107*, van secretaris-generaal ministerie van Algemene Zaken, 30 mei 1972
- *Notitie Nr. 110*, van secretaris-generaal ministerie van Algemene Zaken, 7 juni 1972
- *Notulen ministerraad, Nr. 5617*, 9 juni 1972, agenda-punt 2d
- *Brief Nr. 204807*, van minister-president aan de Hoge Raad van Adel, 4 juli 1971 [sic]
- Baalen, C.C. van en J.J.M. Ramakers, Prinsjesdag. *De eenige politieke feestdag die ons volk kent*, 2008
- *Vragen via overheid.nl*, ministerie van Algemene Zaken, december 2024/februari 2025

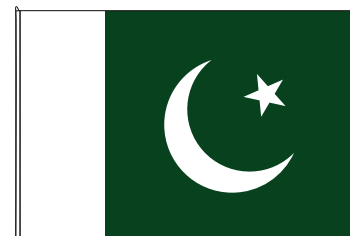
De groene vlag!

Vlag van de al-Qasem brigade (Hamas)

Vlag van Saoedi-Arabië

Vlag van Pakistan

Augustus 2011, Tripoli. Op het door oorlog geteisterde Martelarenplein (voorheen Groene Plein) vieren Libiërs de val van het regime van Moammar Gaddafi. Onder luid gejuich wordt de effen groene vlag – die vanaf 1977 als symbool voor het Libië onder Gaddafi diende – van de vlaggenstokken gehaald. In plaats daarvan hijst de menigte de oude rood-zwart-groene driekleur met halve maan – de vlag van de Libische monarchie van vóór 1969. De effen groene vlag, door Gaddafi zelf gekozen en ooit bedoeld als symbool van democratie en islamitisch-socialisme, is daarmee definitief geworden tot een symbool van dictatuur.

Door JURG BLOM

Ondanks haar schijnbare eenvoud heeft de **groene vlag** door de eeuwen heen een bonte variëteit aan betekenissen gedragen. In religieuze, politieke, militaire én culturele context staat groen symbool voor uiteenlopende begrippen – van geloof en sereniteit tot opstand en ecologie.

Religieuze symboliek van groen

In religieuze context heeft de kleur groen vooral binnen de islam een diepe betekenis. In de Koran wordt groen verbonden met het *al-Djannah* (ar: جنة, lett.: tuin), het islamitische equivalent van het paradijs, en symboliseert het de paradijselijke sereniteit.¹ Zo zouden de bewoners van het paradijs gekleed gaan in groene zijde en wordt groen de kleur van het eeuwig leven en welvaart genoemd.² Daarnaast vertellen de hadiths, de overleveringen van de Profeet Mohammed, dat hij een groene mantel of banier droeg, waarmee groen met zijn persoon en nakomelingen geassocieerd raakte.³

De groene vlag duikt vervolgens in vroege islamitische dynastieën op. Volgens sommige bronnen voerden de **Fatimiden** – het sjii'tische kalifaat dat van de 10de tot 12de eeuw over Noord-Afrika heerste – een effen groene standaard als dynastieke kleur.⁴ Hierbij moet worden opgemerkt dat hetzelfde kalifaat tevens een witte standaard voerde als dynastieke kleur, en laatstgenoemde kleur waarschijnlijk prominenter aanwezig was.

Desalniettemin staat groen te boek als een traditioneel islamitische kleur. In tal van nationale vlaggen van zowel soenitische als sjii'tische staten is groen een prominente kleur. Denk bijvoorbeeld aan Saoedi-Arabië, dat een effen groene vlag met een wit zwaard en de islamitische geloofsbelijdenis in wit kalligrafisch schrift voert, of Pakistan met haar overwegend groene veld met witte halve maan. Ook niet-staatelijke actoren volgen deze traditie. Zo gebruikt terreurbeweging Hamas een vergelijkbare vlag als die van Saoedi-Arabië, zij het zonder het zwaard en is de kalligrafie anders vormgegeven.

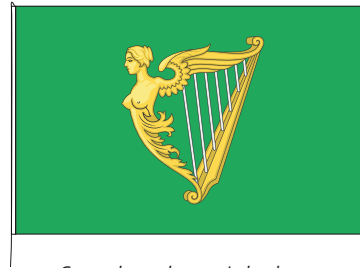
Een Libiër verwijdert Gaddafi's groene vlag.
www.vrvo.org/2011-08-22/libyans-jubilant-as-gadhafis-capital-fall/

De Battle of Vinegar Hill (1798), emergingrevolutionarywar.org/2022/03/17/the-irish-rebellion-of-1798-and-the-battle-of-vinegar-hill/

Vlag van Libië (1977 - 2011)

Groene harp-vlag van Ierland

Politieke revoluties en nationale groene vlaggen

Naast de spirituele dimensie heeft de effen groene vlag ook een politieke geschiedenis. Het meest iconische voorbeeld is de eerdergenoemde nationale vlag van Libië onder Muammar Gaddafi. De voormalig kolonel kwam in 1969 na een staatsgreep aan de macht en voerde aanvankelijk een pan-Arabisch rood-wit-zwarte driekleur. In 1972 verenigden Libië, Egypte en Syrië zich in de Federatie van Arabische Republieken, waarvan de vlag vergelijkbaar was met de huidige Egyptische vlag. Na een diplomatieke breuk met Egypte voerde Libië vanaf 1977 als enige land ter wereld een effen nationale vlag, zonder enig embleem of detail. Groen was de kleur van Gaddafi's politieke ideologie – de zogenaamde *Derde Universele Theorie*, dat werd beschreven in zijn *Groene Boek* – en moest een nieuwe 'Groene Revolutie' uitdragen die het land welvaart zou brengen. Het groen stond daarnaast symbool voor de vruchtbaarheid die Gaddafi Libië wilde teruggeven – hij droomde ervan de woestijn weer groen te maken via grootschalige irrigatieprojecten – en verwees tevens naar de islamitische identiteit van het land.⁵

In Ierland geldt de groene vlag als teken van nationalisme en onafhankelijkheid. Sinds de late 18de eeuw gebruikten Ierse onafhankelijkheidsstrijders een groene vlag als vaandel tegen de Britse overheersing.⁶ Vaak waren de groene vlaggen bedrukt met een gouden harp, maar illustraties laten zien dat er ook effen groene vlaggen werden gebruikt. Deze 'Green Flag' werd door de jaren heen zó geassocieerd met de Ierse zaak, dat het groen uiteindelijk een plaats kreeg in de huidige Ierse driekleur (groen voor de katholieken, oranje voor de protestanten, met wit voor de verzoening).⁷

Betekeningen in de hedendaagse cultuur

De groene vlag heeft ook haar plek gevonden in de hedendaagse cultuur. Zo betekent een groene vlag op het strand dat de zee kalm is en het

duus veilig is om te zwemmen. In de autosport geeft een effen groene vlag te kennen dat de race van start gaat of herstart wordt na een onderbreking.

Daarnaast is in de ecologische beweging het groen geadopteerd als kleur; uiteraard als verwijzing naar de natuur. Zo wapperen in duurzame parken en natuurgebieden die de *Green Flag Award* hebben ontvangen – u raadt het al – effen groene vlaggen.

Ten slotte is op sociale media de term 'green flag' in de mode geraakt als het om relaties gaat: in tegenstelling tot een 'red flag' (een afknapper) duidt de groene vlag op een positief signaal of goede eigenschap bij iemand. □

Noten

- ¹ *Koran*, al-Rahmān 55:46–76.
- ² *Koran*, al-Insān 76:21; al-Kahf 18:31; al-Rahmān 55:76; Dar al-Ifta al-Missriyyah, "Is there any relation between the green color and Prophet Muhammad?", z.d., <https://www.daralifta.org/en/article/details/481/is-there-any-relation-between-the-green-color-and-prophet-muhammad>, geraadpleegd 31 augustus 2025.
- ³ Elie Podeh, *The symbolism of the Arab flag in modern Arab states: between commonality and uniqueness*, *Nations and Nationalism* 17, nr. 2 (2011): 419–42, <https://doi.org/10.1111/j.1469-8129.2010.00475.x>.
- ⁴ Jane Hathaway, *A Tale of Two Factions: Myth, Memory, and Identity in Ottoman Egypt and Yemen* (Albany: SUNY Press, 2012), 97.
- ⁵ Whitney Smith, *Flag of Libya*, *Encyclopaedia Britannica*, z.d., <https://www.britannica.com/topic/flag-of-Libya>, geraadpleegd 31 augustus 2025.
- ⁶ Olivia B. Waxman, *How Green Became Associated With St. Patrick's Day and All Things Irish*, *TIME*, 21 februari 2020 (oorspr. 16 maart 2017), <https://time.com/4699771/green-irish-st-patricks-day-color/>, geraadpleegd 31 augustus 2025.
- ⁷ Department of the Taoiseach, *The National Flag*, gov.ie, 14 februari 2024 (oorspr. 1 november 2018), <https://www.gov.ie/en/department-of-the-taoiseach/publications/the-national-flag/>, geraadpleegd 31 augustus 2025.

Vlaggen-spagaat

1334
De Kamper Kogge

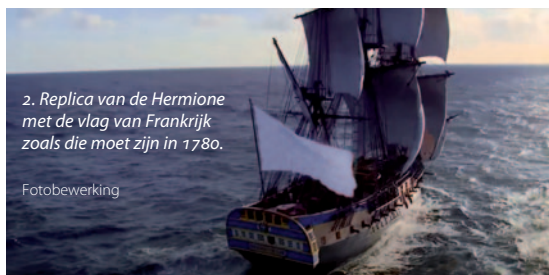
1595
De Duyfken De Witte Swaen

1596
De Witte Swaen

Nieuwsgierigheid naar de scheepsbouwmethoden uit het verleden in combinatie met een even grote nieuwsgierigheid naar de zeileigenschappen van historische schepen zijn redenen om een replica te maken. Maar ook het doen herleven van het verleden waar een stad of gewest haar reputatie aan ontleent. Authenticiteit is belangrijk, waarom zou je anders zo'n schip willen nabouwen? Dat geldt ook voor de vlaggen die er op te zien zijn.

Door THEUN OKKERSE

Jaren geleden zag ik een replica van de *Golden Hind* in een Engelse kustplaats liggen. Een onopvallend klein schip maar wel een schip (het origineel dan) waar geschiedenis mee geschreven is door Francis Drake die in opdracht van Elizabeth I de Spanjaarden te grazen nam in Zuid-Amerika.

Later zag ik ook in Lelystad en Amsterdam de schepen waarvan de oorspronkelijke grote reizen hadden gemaakt: Nederland groter, kooplieden rijker, zeelieden ziek en bevolkingen in verre oorden ongelukkig.

Deze schepen dragen veelal de naam van het oorspronkelijke schip. De *Kamper Kogge* is een middeleeuws vrachtschip dat Europese kustwateren bevoer, de

Halve Maen (nu te zien in Nederland) van Henry Hudson waarmee hij Manhattan ontdekte en waar later Nieuw Amsterdam (en weer later New York) zou verrijzen, het verkenningsjacht de *Duyfken* waarmee in de persoon van Willem Janszoon, Australië voor het eerst door westerlingen werd aangedaan, de *Witte Swaen* waarmee Willem Barentsz naar Nova Zembla voer, het spiegelretourschip de *Batavia*, een VOC-schip dat de Indische Archipel bezeilde en het chique statenjacht de *Utrecht* dat op de binnenwateren van Nederland voer. Allen verleiden ons om in een andere tijd binnen te stappen.

Anders dan bij gebouwen, waar verbouwingen de bruikbaarheid in standhouden, heeft een houten schip een korter leven. In deze categorie schepen zijn alleen wrakken bekend. De *Batavia* verging al op haar eerste reis. Daarom worden replica's gemaakt om iets van het varende verleden te ervaren.

Replica-schepen vind je overal. De Franse *Hermione* bracht in 1780 generaal Lafayette naar Amerika waar hij de

1608
De Halve Maen

1628
De Batavia

1747
De Utrecht

opstand tegen de Britten ging ondersteunen. Ook van dat schip is een replica gebouwd. Het vaart onder de bekende blauw-wit-rode Franse in plaats van de effen witte vlag die tot in 1794 de vlag van Frankrijk was. Dus in plaats van de witte vlag waarvan vrijwel niemand weet dat dit ooit de vlag van Frankrijk was, ligt het voeren van de moderne vlag voor de hand. (Afb. 1, 2)

Een Australische vlag op de *Duyfken* is ook onjuist, dat land bestond niet in de late 16de eeuw. Maar de replica is een geregistreerd Australisch schip en voert dus deze landsvlag. Om diezelfde reden zie je op de Amerikaanse replica van de *Halve Maen* een Amerikaanse vlag wapperen. Omdat dat schip nu in Nederland te bezichtigen is wapperen er nu wel Nederlandse vlaggen op.

Dat er met vlaggen 'losjes' wordt omgegaan geldt voor vrijwel alle replica's. Het heeft vaak te maken met onduidelijkheid over wat er indertijd gevoerd werd, maar heeft ook met de smaak van de initiatiefnemers én het hedendaagse publiek te maken. Een hang naar romantiek kan authenticiteit in de weg staan. Ook afhankelijkheid van sponsors die met hun vlaggen het authentieke beeld verstoren.

Ik beperk mij hier tot twee Nederlandse schepen: de *Kamper Kogge* en het statenjacht de *Utrecht*. Beide schepen varen onder Nederlandse vlag.

Op de vele gevonden foto's is duidelijk dat vlaggen vaak gewisseld worden. Dit zal met de bestemming te maken kunnen hebben, SAIL

Vlaggen zijn beeldbepalend voor een replica-schip en horen daarom een integraal deel ervan te zijn.

bijvoorbeeld trekt een ander publiek dan een personeelsvaartocht. Voor de goede orde: alleen de *Batavia* heb ik in het echt gezien, ik baseer me op wat ik online heb gevonden.

Is het verplicht een Nederlandse vlag te voeren?

Omdat ik niet op de hoogte ben van correct vlag voeren op het water, heb ik contact gezocht met de (water)politie. Die laat weten alleen te handhaven en verwezen mij door. De Inspectie Leefomgeving en Transport heeft antwoord op de vraag 'welke vlaggen moet een replica-schip voeren?' Dit was voor hen ook

nieuw. 'Daar is niet in voorzien', maar algemeen geldt: 'Dat de Nederlandse zeebrief de eigenaar 'rechtig' de Nederlandse vlag te voeren. En dat een zeebrief voor bedrijfsmatig varende zeeschepen verplicht is en niet verplicht is voor zeegaande pleziervaartuigen.'

De Vereniging van Nederlandse reders

schrijft op hun site: 'Belangrijk te weten is dat op de volle zee alleen internationale verdragen gelden en geen nationale wetten,' en 'Het is belangrijk te weten dat elk zeeschip een vlag MOET hebben. Heeft het schip helemaal geen vlag, dan mag het schip niet varen.'

De *Kamper Kogge* heeft een Zeebrief omdat die op de Noord- en Oostzee vaart – in het traditionele Hanzegebied – en voert dus verplicht een Nederlandse vlag. Het statenjacht *Utrecht* is een speel- of plezierjacht; daarvoor geldt die verplichting niet.

De vlaggen op deze Nederlandse schepen wil ik graag bespreken: Statenjacht *Utrecht* en de *Kamper Kogge*.

Statenjacht Utrecht

De replica Statenjacht *Utrecht* representeert de 18de eeuw, een periode waarin dit schip aan-

3. Misplaatste romantiek: het statenjacht voert ten onrechte een oranje-wit-blauwe vlag.

zien gehad zal hebben. Welke vlaggen gevoerd moeten worden is betrekkelijk eenvoudig te beantwoorden. Statenjachten waren directieschepen van de admiraliteit, gewesten, steden, waterschappen maar ook van rijke particulieren en voerden vlaggen met het kenmerk van de eigenaar. Hier is dat het gewest Utrecht. In 1747 werden op schepen rood-wit-blauwe vlaggen gevoerd. (Afb. 4)

De vlaggen op deze replica laten een ander beeld zien. Hoewel het schip gebaseerd is op

een jacht uit 1747 toont het een oranje-wit-blauwe vlag, die toen al een kleine eeuw niet meer gangbaar was. Hier bekruipt me het gevoel dat men het rood-wit-blauw als te modern beschouwt — geen antieke vlag, terwijl ze dat natuurlijk wél is. Wordt het jacht geloofwaardiger als het deze vlag voert? Door het voeren van een oranje-wit-blauwe vlag? Waarschijnlijk niet! Het is historisch onjuist om geen rood-wit-blauwe vlag te voeren. Bovendien is het oranje-wit-blauw nogal besmet omdat de NSB juist die kleuren had gekozen voor het Nederland onder Duits bestuur. (Afb. 3)

Op de foto van de *Utrecht* is een Utrechtse provinciebanier als geus te zien en een provincievlag in de mast. Het wapen is uit 1578 en zou qua periode kunnen, de provincievlag is in 1948 ingesteld en is dus onmogelijk in de tijd van het schip te plaatsen. Maar beide vlaggen zijn op zich fraaie vlaggen en zeer decoratief, maar een vlag met het wapen

van het gewest Utrecht erop geschilderd, maakt deze vlaggen overbodig.

Afgezien daarvan: de nationale vlag was al een kleine eeuw daarvoor definitief rood-wit-blauw. De aquarel (Afb.5) waarop goed te zien is welke vlaggen het statenjacht de *Utrecht* gevoerd kan hebben: vlaggen met het wapen van het gewest op de witte baan. Vlaggen met variaties in baanhoogten zijn op talloze schilderijen en grafiek uit het verleden te zien. (Afb. 6, 7)

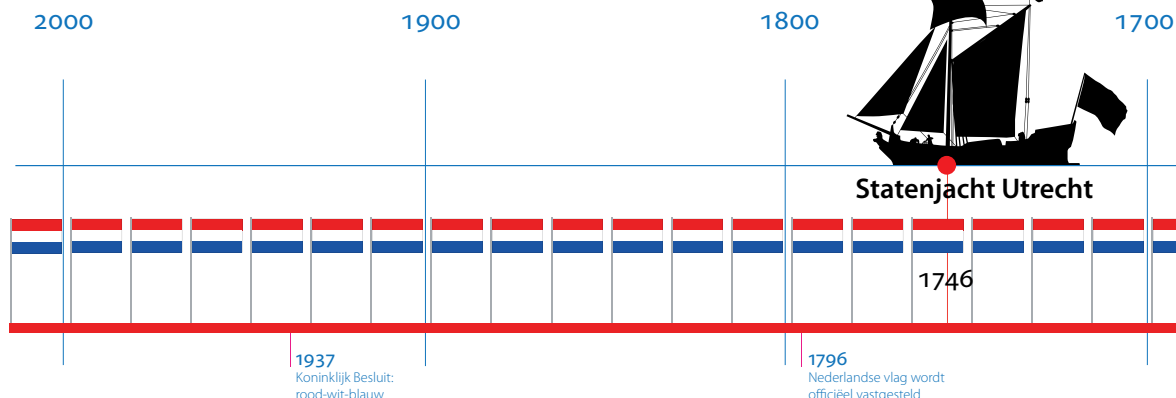
Het is veilig te stellen dat niet iedere Nederlandse vlag op schepen even hoge banen had. De kleurvolgorde ervan stond wel vast: rood-wit-blauw. Vlaggen werden samengesteld uit gekleurde banen stof, kleden genoemd van 50 cm hoog. Een vlag van bijvoorbeeld zes kleden betekende twee rode, twee witte en twee blauwe banen, dus even hoge kleurbanen. Een vlag van zeven kleden is niet door drie te delen. Dan was de verdeling als volgt: twee kleden voor zowel het rood en het blauw en het wit één extra, dus drie kleden. Dat die banen geen gelijke hoogte hadden, stoorde schijnbaar niemand. Sterker nog: het gaf meer ruimte voor het schilderen van een monogram of wapen.

Deze vlaggen horen geappliqueerd te zijn en niet geprint. Dus samengesteld uit gekleurde stof en door middel van naden in elkaar gezet. Dezelfde aandacht die is besteed aan het houtsnijwerk is er ook voor de vlaggen.

Voor de *Utrecht*, geheel in de traditie van dit soort deftige jachten, geeft dat de mogelijkheid om een passende vlag met het wapen van het gewest te voeren. Daarmee wordt de Nederlandse vlag met drie gelijke banen niet belast want daar mag niets, dus ook geen provinciewapens, aan toegevoegd worden. (Afb. 8, 9)

Statenjacht Utrecht

Vlag	Nederlands
Lengte	23,50 m
Breedte	5,50 m
Diepgang	1,35 m
Tonnenmaat	86 ton
Voortstuwing en vermogen (de mast is 21,50 m lang)	156 m ²
ENI-nummer	02015523
MMSI	244710985
Roepleetters	PF9282

4. Vlaggentijdsbalk die laat zien welke vlaggen en vlagmodellen mogelijk in een periode werden gebruikt.

5

6

7

8

5. Statenjacht Utrecht, maker onbekend (18de eeuw).

6. Gerrit Groenewegen's (1754-1826). Jacht van Gecommitteerde Raaden. zeijlende van de wind heeft waarschijnlijk model gestaan voor de aquarel erboven van de Utrecht.

7. Gerrit Groenewegen (1754-1826), Statenjacht 1787

8. Bewerkte foto. Voorbeelden van vlaggen voor het statenjacht; in de top een driekleedsvlag en een zevenkleedsvlag voor op het achterdek.

9 Als het het aantal kleden zichtbaar is (zoals bij de zeilen) draagt dat sterk bij aan de geloofwaardigheid van de vlagreplika.

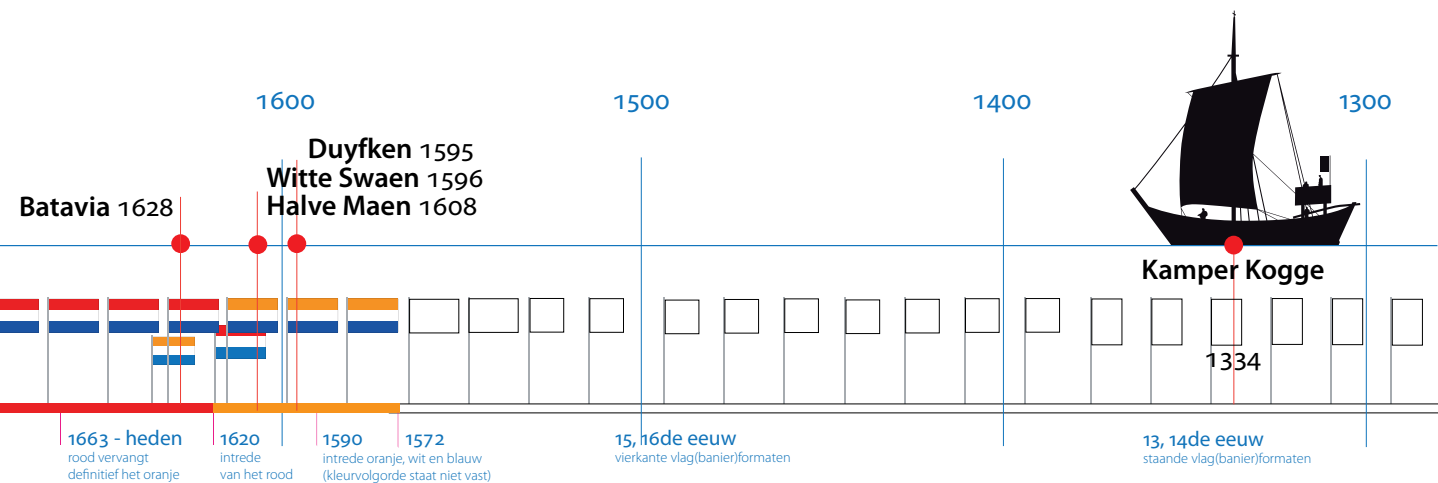

1
1
1

2
3
2

9

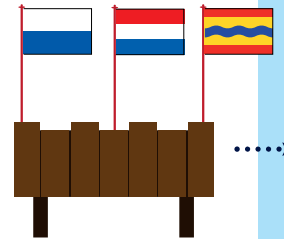
Eind 16de eeuw 2:3 vlaggen
(De overwintering op Nova Zembla
1600. Gerrit de Veer)

15de, 16de eeuw 1:1 vlaggen
(Schepen op de rede van Zierikzee
1ste helft van de 16de eeuw.)

13de, 14de eeuw 3:2 vlaggen
(Zegel van de stad Damme.)

12. 'Moderne' 2:3 vlaggen
b.b. Kampen, Nederland en s.b. Overijssel

10. De Kamper Kogge op volle zee.

11. Hieronder is de Kogge te zien in een overdaad aan vlaggen.

De Kamper Kogge

Deze replica of reconstructie van de kogge uit 1334 heeft dus een zeebrief, een scheepspaspoort. Het schip vaart dus verplicht onder Nederlandse vlag. En daar is gelijk een probleem. In de 14de eeuw was er geen Nederlandse vlag. Dus als die verplicht gevoerd moet worden is dat historisch niet te verantwoorden.

Van landenvlaggen was nog geen sprake. Vorsten en steden voerden vlaggen, of eigenlijk banieren waarop hun wapenbeeld te zien was. De dubbele adelaar van het Heilige Roomse Rijk bijvoorbeeld. Pas in de late 16de eeuw ont-

Tijdsprongen van de vlagontwerpen zullen geloofwaardig moeten zijn

staan vlaggen zoals wij die nu kennen. Bekijken we afbeeldingen op zegels van (Hanze)steden uit de 13de- en 14de-eeuw, dan zien we geen 'liggende' vlaggen (2:3) zoals die nu gebruikelijk zijn (Afb. 10, 11). Wel 'staande' in een verhouding van ongeveer 3:2 (Afb. 12). En heel soms vierkante vlaggen.

Omdat niet is na te gaan welke vlaggen er op

Kamper Kogge

Vlag	Nederlands
Lengte	21,6 m,
over de stevens:	19,6 m.
Breedte	7,56 m
Diepgang	1,9 m
Bemannning	12 personen
ENI	02722313
MMSI	244630925
Callsign	PC5236

de kogge gewapperd hebben, is het giswerk. Maar aannemelijk is dat er vlaggen, naast een grote afbeelding op het zeil zelf, ter identificatie te zien zullen zijn geweest.

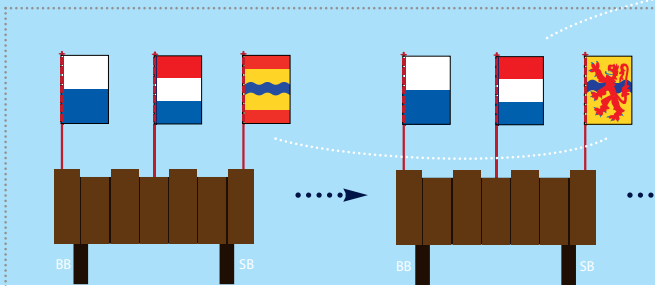
Als het schip ook werkelijk uit Kampen afkomstig was, zullen de kleuren van die stad zijn geweest, mogelijk ook die van het Heilige Roomse Rijk (een los statenverbond waartoe het huidige Nederland en delen van het tegenwoordige Duitsland en Frankrijk ook behoorden) (Afb. 15). Met die laatste vlag zal niemand iets kunnen beginnen, die is tegenwoordig nietszeggend.

Een gewone Nederlandse vlag heeft voor de kogge een verkeerd, liggend, model. maar dat kan worden aangepast in een staande vlag. Dat geldt ook voor een staande wit-blauwe vlag van Kampen. Daarmee is het beeld 'authentiek'. (Afb. 14, 19)

Naast dat er een gewone Nederlandse vlag op de kogge gevoerd wordt, wappert er soms ook een vlaggenlijn met bedrijfsvlaggen. (Afb. 11) Dit werkt het idee van de replica enorm tegen. Beter zou het zijn als het schip vrij blijft van dit soort zaken. De kade – dus los van het schip – is de plaats voor dit soort uitingen. (Afb. 18)

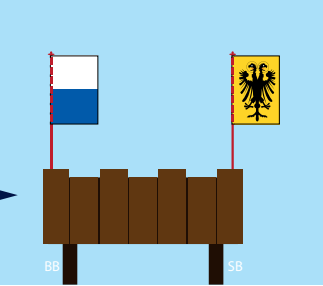
Een sponsor handelt uit eigenbelang. Het kan zijn dat ze hun gasten een bijzondere ervaring willen aanbieden, of dat ze door het ondersteunen van dit initiatief een goed verhaal kunnen vertellen.

De organisatie kan (lees 'moet') onderscheid maken tussen de opstapplaats en het schip. Die opstapplaats kan door het bedrijf van van alles worden voorzien; beachvlag, info-kramen en wat dies meer zij, maar op de kogge zelf gelden andere vlaggenregels. Als een sponsolvlag onvermijdelijk is (!), daar eisen aan stellen: een vertaling naar de beeldtaal van

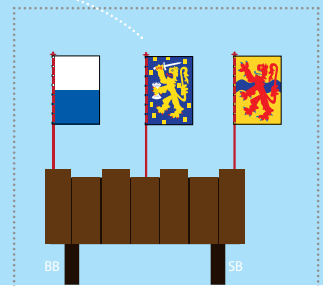

13. Middeleeuwse vlaggen/banieren 3:2 Nederlandse nog steeds herkenbaar.

14. De provincievlag verandert in een banier.

15. Meest stijlvolle samenstelling: De banier van het Heilig Roomse Rijk en de Kamper vlag.

16. 'Middeleeuwse' omvorming. De Nederlandse vlag omgezet naar een banier van het Nederlandse wapen.

Twee combinaties van vlagmodellen

de middeleeuwen, maar beslist geen logo-vlaggen, ook niet van de gemeente Kampen! (Afb. 17)

Op de zegels is te zien dat heraldiek het uitgangspunt voor de vlaggen is. Hoewel het wapen van de provincie Overijssel van later datum is, kan een vlag met de leeuw wel een acceptabel beeld opleveren. (Afb. 14). En geef je de Nederlandse vlag een zelfde behandeling, ook een leeuw. (Afb. 16) Maar duidelijk is dat dit weinig zinvol is.

Hoe dan ook, een streng vlaggenprotocol lijkt gewenst voor dit stoere 'middeleeuwse' vrachtschip. □

17. Banieren van sponsors, geen belettering en bovenal heraldisch decoratief. De vlaggenstokken of -masten staan rechtop.

18. Scheiding der geesten: De kade is voor de sponsors, het schip niet, tenzij onder strenge voorwaarden...

19. De vlaggen op de kogge kloppen qua model met de periode, de middeleeuwen, maar de wapens waarop ze gebaseerd zijn niet, deze zijn jonger. Hier komt een dilemma aan de oppervlakte dat niet op te lossen is. Deze keuze betekent dat het gebruik van wapenbanieren op zich klopt. Dus Overijssel wordt met een te jong wapen gerepresenteerd dat qua verschijningsvorm in de late middeleeuwen past.

Met dank aan wijlen Dr Willem van Ham voor zijn advies betreft de vlaggentijdsbalk en Jos Poels voor zijn suggestie van het vlaggebruik op het statenjacht.

Illustraties © Theun Okkerse 2025 c/o Pictoright

Uithoorn neemt De Kwakel op in zijn vlag

Sinds 9 april 1963 voerde de Noord-Hollandse gemeente Uithoorn, gelegen aan de Amstel bij het punt waar de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht bij elkaar komen, een officiële vlag die hetzelfde beeld liet zien als het gemeentewapen: een kinderborstbeeld dat uit een gebande hoorn tevoorschijn komt.¹ Dit sprekende wapen is op 11 september 1816 toegekend, maar was daarvoor al sinds lange tijd in gebruik. In 1820 fuseerden de gemeenten Thamen en Uithoorn tot de nieuwe gemeente Uithoorn. Deze fusie had verder geen gevolgen voor het wapen.

Door MARCEL VAN WESTERHOVEN

In 2020 bestond de gemeente Uithoorn 200 jaar. Ter gelegenheid daarvan besloot de gemeente een wapenvermeerdering aan te vragen bij de Hoge Raad van Adel. Het andere dorp binnen de gemeente, De Kwakel, moest in een nieuw wapen ook een plek krijgen. De

Kwakel is een nieuw dorp zonder heraldische traditie. De sierteelt is in dit dorp van belang, vandaar dat de Hoge Raad van Adel een roos koos als symbool om De Kwakel mee te vertegenwoordigen. De roos is geplaatst op een golvende schildvoet. Deze duidt op de rivier de Amstel

die beide dorpen verbindt.

Het wapen is op 3 april 2020 bij Koninklijk Besluit nr. 202000380 verleend, met de volgende beschrijving:

In azuur een hoorn van goud, beslagen van zilver en geband van keel, en uit de mond uitkomend een kinderborstbeeld van natuurlijke kleur; in een golvende schildvoet van zilver een roos van keel, geknopt van goud en gepunt van sinopel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee parels.

Aan het wapen is de gebruikelijke gemeentekroon toegevoegd.²

Het heeft na de verlening van het nieuwe wapen nog meer dan drie jaar geduurd voordat de gemeenteraad op 29 juni 2023 een gemeentevlag vaststelde die weer precies hetzelfde beeld vertoont als het nieuwe gemeentewapen. In het raadsbesluit is het volgend opgenomen:

Vlag van Uithoorn uit 2023

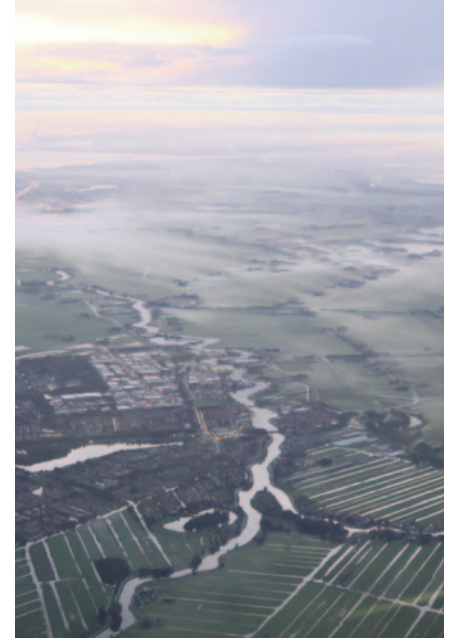

Wapen van Uithoorn uit 2023

- in te stemmen te gaan [sic] met het ontwerp voor een nieuwe gemeentelijke vlag;
- het ontwerp voor de nieuwe gemeentelijke vlag zoals voorgesteld in bijlage 3 ter advisering voor te leggen aan de Hoge Raad van Adel. De genoemde bijlage 3 is een afbeelding in kleur van de hiermee vastgestelde vlag.

Zoals tegenwoordig jammer genoeg vaak gebeurt, is de vlag niet beschreven in het besluit. We moeten het dus met de afbeelding doen. Van daaruit kan de vlag als volgt worden beschreven:

Twee golvende banen, met vijf golven, blauw en wit, waarvan de hoogten zich verhouden als 2:1; in het midden van de blauwe baan een gele hoorn, zilvergrijs beslagen en rood geband, en uit de mond uitkomend een kinderborstbeeld van

natuurlijke kleur; in het midden van de witte baan een rode roos, geel geknopt en groen gepunt.

Op de afbeelding van de vlag bij het raadsbesluit is heel duidelijk te zien dat het beslag op de hoorn (zilver)grijs is gekleurd. Bij een vertaling van wapen naar vlag behoort zilver door wit te worden weergegeven. Dat is met de onderste baan wel gebeurd, maar bij het beslag heeft men dat kennelijk over het hoofd gezien. Onduidelijk is van wie het ontwerp is. Vermoedelijk is het van de gemeente zelf, op aangeven van de Hoge Raad van Adel, die dit soort wapenvlaggen tegenwoordig vaak adviseert.

Vlag van Uithoorn uit 1963

Merkwaardig is dat het ontwerp na vaststelling door de gemeenteraad aan de Hoge Raad van Adel ter advisering is voorgelegd. Dat moet gebeuren vóór vaststelling, niet erna. Wat zou de gemeente hebben gedaan als de Hoge Raad alsnog een negatief advies had gegeven? Of een advies voor een aanpassing? Intrekking van het raadsbesluit, weer een nieuw ontwerp en een nieuwe procedure met een nieuw raadsbesluit? Uit de stukken kunnen we opmaken dat het de gemeente hierbij voornamelijk te doen was om opname van de vlag in het gemeentevlaggenregister van de Hoge Raad. □

Noten

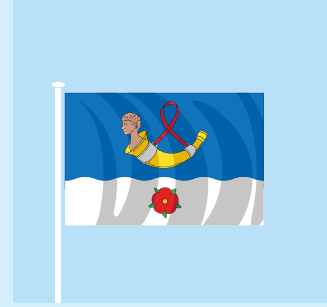
¹ *Vexilla Nostra* jaargang 19, nr. 130, januari/februari 1984, p.14

² Hoge Raad van Adel, *Jaarverslag 2020*, p. 10-11, 's-Gravenhage 2021

Hijzen of niet ?

In deze rubriek geven drie vlagdeskundigen hun mening over een onlangs vastgestelde nieuwe vlag of hoe die wordt gebruikt. Dit moet leiden tot discussie over de criteria waaraan een 'goede' vlag moet voldoen. Deze keer de Noord-Hollandse gemeente **Uithoorn**.

Geslaagde kleurschikking

Ed Dekker apotheker

Toen mij gevraagd werd of ik mijn mening wilde geven over de nieuwe vlag van de gemeente Uithoorn heb ik me eerst maar eens verdiept in de voorgeschiedenis van deze vlag.

Zelf houd ik erg van vlaggen met heraldische of wapenafbeeldingen, zoals je die bijvoorbeeld vaak in Zwitserland ziet, mits ze maar niet al te ingewikkeld en gedetailleerd zijn. Vlaggen met een logo kunnen mij absoluut niet bekoren.

Mijn belangstelling gaat in het bijzonder uit naar afbeeldingen met een verhaal. Dat mis ik een beetje bij de vlag van Uithoorn met het oude wapen, dat overigens al voor 1816 gebruikt werd.

Mij zijn wel afbeeldingen bekend met een slang of draak, die een persoon uitspugen of opeten, zoals o.a. voorkomt in het logo van het automerk Alfa Romeo (wapen van de familie Visconti), maar ook op een oude zalfpot. Een hoorn met een kind erin is dus wel erg bijzonder.

De roos die de uitbreiding met het dorp De Kwakel verbeeldt en gekozen is als symbool voor de sierteelt en plantenkwekerij aldaar, vind ik heel mooi. Net zoals de kleuren van de vlag, blauw en wit.

Deze nieuwe kleurschikking is, wat mij betreft, beslist mooier dan de wat gedateerde ogende oude egaal blauwe vlag. Zilver in een wapen wordt bij de afbeelding op een vlag in het algemeen in wit afgebeeld. Consequent zou het dan ook zijn om de zilveren banden van de hoorn eveneens in het wit af te beelden.

Ik vraag me ook af waarom men in de vlag de golvende witte baan niet net als in het wapen met drie in plaats van de vijf toppen heeft gekozen.

In mijn ogen een mooie, sprekende vlag, dus hijz hem maar vaak!

Voorbijrijvende roos

Theun Okkerse ontwerper

Was het te voorkomen geweest om een sterke vlag tot een zwakke te maken? Ik denk van wel. Dat vroeg ik mij af toen ik de nieuwe vlag van Uithoorn zag.

Zoals zo vaak is de reden voor de verandering van een bestaande vlag de toevoegingen of uitbreidingen vanwege een gemeentelijke verandering, bijvoorbeeld van een extra woonkern die erin gerepresenteerd moet worden.

Hier is dat het dorp De Kwakel dat met een heraldische roos in het gemeentewapen en in de vlag van Uithoorn is toegevoegd. Een golvende scheidingslijn scheidt het blauwe veld van Uithoorn van een wit vlak dat de rivier de Amstel voorstelt. Waarom is het geen gegolfde balk, dat duidt overtuigender op een rivier?!

Ik ontkom niet aan de indruk dat het een zeegezicht betreft. 'Uithoorn aan Zee'. De hoorn zweeft boven de zee waarin een roos voorbijdrijft...

De vlag van het oude Uithoorn was gewoon leuk om te zien. Sterk door de eenvoud qua kleurstelling en voorstelling. De nieuwe vlag is te complex en verwarrend. Ik ben bang dat het krachtige beeldmerk, de hoorn met het kind met het zeewater is weggespoeld.

Was het niet gelukkiger geweest als de oorspronkelijke vlag was gehandhaafd en de roos daaraan was toegevoegd, zoals op de tekening hiernaast?

Geel gereserveerd voor de Uithoornse hoorn en het rood voor de roos van De Kwakel. (De vlag mag écht wel afwijken van het wapen.)

Hiermee was het sterke beeld van de oorspronkelijke vlag gered en kan iedere inwoner van de gemeente wijzen op het element dat op hun woonkern slaat. Vreugde alom!

De nieuwe vlag niet hijzen.

Bij windstilte

Jan Simons oud-secretaris KvK Rotterdam

Door mijn werk bij de KvK Rotterdam en later als lid van een adviesorgaan van de Europese Unie in Brussel zag ik vaak een hoop vlaggen bijeen.

De Vlaggenparade Rotterdam liet telkens weer zien hoe mooi al die vlaggen of voluit wapperden of, bij windstilte, geplooid en kleurrijk langs de masten hingen. Eigenlijk verbaazingwekkend dat iedere landsvlag toch altijd herkenbaar bleef. Daar moet iets van kwaliteit van ontwerp voor tussen zitten.

Over naar Brussel. Iedere Europese instelling heeft een verzameling vlaggenmasten met de vlaggen van de lidstaten, buiten en/of binnen hun gebouw. Weer overkwam me hetzelfde gevoel van die kwaliteitseis. Neem bijvoorbeeld de vlaggen van Slovenië en Slowakije; met dezelfde horizontale kleurenbanen zijn ze, ook stilhangend, toch direct te onderscheiden daar hun emblemen boven in het achterste deel van de broek zijn geplaatst. Wapperend of geplooid altijd herkenbaar. Toch wel essentieel voor een vlag.

Zou de gemeenteraad van Uithoorn hieraan in 2023 gedacht hebben? Waarschijnlijk niet, want de oude vlag van 1963 was altijd al goed herkenbaar, juist door zijn in het blauwe veld omvangrijke gele hoorn met een opvallend kinderborstbeeld in de beker. Door omvang en kromming naar boven van dit embleem kwam het kinderhoofd vanzelf voor een groot deel terecht in het bovenste deel van de broek.

In de nieuwe vlag is het hoornembleem kleiner en komt het kinderhoofd niet in of tipt maar net aan de broek. Dus twijfelachtig of ze zichtbaar zal zijn in de plooiestand van de vlag. Hetzelfde met het onderaan toegevoegde rooembleem midden in de ook nieuw toegevoegde golvende witte baan.

Maar juist dit laatste maakt dat ook zonder zichtbare emblemen de nieuwe vlag van de oude of andere vlaggen kan worden onderscheiden.

Daarom hijzen maar!

Den Bosch
2023
binnen

Amsterdam
2012
binnen

Oosterbeek
2016
buiten!

Dordrecht
2017
binnen

De vereningsvlag op Vlaggendagen, buiten of binnen?

Rotterdam
2013
binnen

Soesterberg
2020
binnen

Dordrecht
2024
buiten!

Bunnik
2018
binnen

Rotterdam
2019
binnen

Zwolle
2025
buiten!